

A KÖZBESZERZÉSI HATÓSÁG KERETÉBEN MŰKÖDŐ TANÁCS ÚTMUTATÓJA

2021. 05. 06.

A Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács útmutatója az alkalmassági feltételek előírásával kapcsolatos szabályokról

(2021. május 6.)

I.

A hatályos jogszabályi környezet bemutatása

I.1. A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény változásai 2017. január 1-jét követően az alkalmassági követelmények meghatározása tekintetében

A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) megtartotta a korábbi közbeszerzési törvény keretjellegű felépítését, így továbbra is kormányrendeletekben kerültek előírásra az alkalmassági feltételek igazolási módjai. A jelen útmutató célja, hogy a Kbt. és a vonatkozó végrehajtási rendeletek szövegét követve bemutassa a jelenleg hatályos rendelkezéseket, kiemelve a Kbt. hatályba lépése óta történt leglényegesebb változásokat.

Az alkalmassági követelmények meghatározása tekintetében mindenekelőtt a Kbt. 65. § (1) bekezdése szerinti rendelkezést kell kiemelni, mely szerint:

„65. § (1) Az ajánlatkérő alkalmassági követelményeket határozhat meg az ajánlattételhez megkövetelt

- a) gazdasági és pénzügyi helyzetre;*
- b) műszaki és szakmai alkalmasságra;*
- c) ha a szerződés teljesítéséhez szükséges, a gazdasági szereplő letelepedése szerinti ország nyilvántartásában való szereplésre, vagy a letelepedés szerinti országban előírt engedéllyel, jogosítvánnyal vagy szervezeti, kamarai tagsággal való rendelkezésre vonatkozó feltételek előírásával.”*

A közbeszerzési eljárásban **nem kötelező alkalmassági feltétel meghatározása, ami a műszaki alkalmasságnál azonban csak korlátozottan érvényesíthető** az alább ismertetésre kerülő rendelkezések [Kbt. 65. § (2) bekezdés] miatt. Az alkalmassági feltételeket a korábbi szabályozás szerint két kategóriában lehetett meghatározni, mely kibővült az alkalmassági követelmények egy további, harmadik csoportjával. A Kbt. 65. § (1) bekezdés c) pontja azonban nem teljesen új rendelkezés, hiszen az új alkalmassági feltétel korábban a kizáró okok között szerepelt. Az is jól látható, hogy ez a feltétel nem a hagyományos erőforrás vizsgálatot jelenti, hanem jogosultság vizsgálatát.

A Kbt. 65. § (2) bekezdése értelmében, nem feltétlenül minden esetben szükséges alkalmassági szempontot vizsgálnia az ajánlatkérőnek, azzal, hogy a műszaki alkalmasság körében az alkalmasság vizsgálatának mellőzésére csak abban a kivételes esetben van lehetőség, ha a beszerzés egyedi jellemzői alapján a teljesítéshez ez nem szükséges, amit a közbeszerzési dokumentumokban indokolni is kell. Az indokolási kötelezettség alól kivételt képez a hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárás, amelyben csak meghatározott gazdasági szereplő vehet részt. A pénzügyi és gazdasági helyzetre vonatkozó alkalmasság esetében ilyen korlátozó feltételt a Kbt. nem határoz meg, azaz teljes mértékben az ajánlatkérő mérlegelésére bízva, hogy szükséges-e ezzel összefüggő alkalmassági követelmény előírása. A műszaki és szakmai alkalmassági követelmény előírásának mellőzésére sor kerülhet például a felek közötti tartós jogviszonnyal nem járó, tárgyát tekintve egyszerű árubeszerzések esetében.

Nincs változás azon rendelkezés vonatkozásában [Kbt. 65. § (3) bekezdés], mely szerint az alapelvek betartása mellett **az alkalmassági feltételek előírásának a közbeszerzés tárgyára kell korlátozódnia**, azok meghatározása során figyelemmel kell lenni a beszerzés becsült értékére és legfeljebb a **teljesítéshez ténylegesen szükséges mértékig lehet** előírni az adott feltételt. Amennyiben a beszerzésre vonatkozó mennyiség meghatározására mennyiségi eltérés vagy opcionális rész megadásával került sor, az alkalmassági feltétel ténylegesen szükséges mértékét a megrendelési kötelezettséggel terhelt alapmennyiségre vonatkoztatva kell meghatározni.

Ehhez kapcsolódóan kiemelendő, hogy a Kbt. 65. § (5) bekezdésében, a referenciák vonatkozásában a „ténylegesen szükséges mértéket” a jogalkotó a közbeszerzés értékének 75%-ában, mennyiségi meghatározás esetén az adott közbeszerzés legfeljebb 75 %-át elérő mértékű vagy mennyiségű teljesítésben állapította meg, a beszerzés tárgya szerinti árbevétel vizsgálata esetén a közbeszerzés értékének 75 %-ában rögzítette, amíg a nettó – teljes – árbevétel esetében a becsült érték 100%-áig engedi előírni az alkalmassági küszöböt a törvény.

Érdemes utalni arra, hogy az alkalmassági feltételrendszer arányosságának vizsgálatakor nem elegendő, ha annak egyes elemei önmagukban nem túlzóak, a feltételrendszer összességében sem eredményezhet indokolatlanul versenyszűkítő hatást.

Nincs változás a közös ajánlattevőkre vonatkozó alkalmassági szempontok előírásában [Kbt. 65. § (6) bekezdés] sem, a közös ajánlattevők (részvételre jelentkezők) továbbra is megfelelhetnek együttesen, illetve amely követelményeknek csak egyenként lehet megfelelni, azoknál elegendő, ha egyikük megfelel az ajánlatkérő által meghatározott alkalmassági előírásnak. Ez a megengedő jellegű szabályozás annak köszönhető, hogy felelősségük a teljesítés során egyetemleges [Kbt. 35. § (6) bekezdés].

Változatlanok maradtak a más szervezetek kapacitására való támaszkodás vonatkozásában előírt szabályok [Kbt. 65. § (7) bekezdés], ennek megfelelően a felek között fennálló jogi kapcsolat jellegétől függetlenül vehető igénybe a kapacitást nyújtó szervezet, azzal, hogy meg kell jelölni az adott szervezetet az ajánlatban (részvételi jelentkezésben) és azt, hogy milyen alkalmassági követelmény vonatkozásban kerül bevonásra. Ugyanakkor jelentős változás, hogy **az ajánlatban (részvételi jelentkezésben) csatolni kell** (a pénzügyi alkalmasság kivételével, miután ott jogszabálynál fogva kezesség jön létre a Kbt. 65. § (8) bekezdése alapján) **a kapacitásait rendelkezésre bocsátó szervezet – 2019. december 18-ig indult közbeszerzési eljárásokban¹ – olyan szerződéses vagy előszerződésben vállalt kötelezettségvállalását tartalmazó okiratot, amely alátámasztja, hogy a szerződés teljesítéséhez szükséges erőforrások rendelkezésre állnak majd a szerződés teljesítésének időtartama alatt.**

A Kbt. 65. § (9) bekezdésében foglaltak értelmében – 2017. január 1-jét követően megkezdett közbeszerzési eljárásokban – az ajánlatkérő által előírt **szakember rendelkezésre állására** vonatkozó követelmény, valamint a releváns szakmai tapasztalatot igazoló **referenciákra** vonatkozó követelmény teljesítésének igazolására **a gazdasági szereplő csak akkor veheti igénybe más szervezet kapacitásait**, ha az adott szervezet olyan mértékben részt vesz a szerződés, vagy a szerződés azon részének teljesítésében, amelyhez e kapacitásokra szükség van, amely - az ajánlattevő saját kapacitásával együtt - biztosítja az alkalmassági követelményben elvárt szaktudás, illetve szakmai tapasztalat érvényesülését a teljesítésben.

A Kbt. – 2017. január 1-jétől hatályos – 65. § (9) bekezdése a jogalkotói indokolás² szerint egyértelművé teszi, hogy milyen mértékben kell részt vennie a szerződés teljesítésében annak - az ajánlattevőtől különböző - szervezetnek, amely a közbeszerzési eljárásban referencia követelményt vagy szakember rendelkezésre állását igazolja. Az alkalmasság igazolása külső szervezet útján csak akkor tölti be rendeltetését, ha az említett szervezet ténylegesen is részt vesz a teljesítésben - olyan módon, hogy az ajánlatkérő által elvárt szakmai tapasztalat a teljesítés során, egyúttal az ajánlattevő kapacitásait is felhasználva, ténylegesen rendelkezésre álljon.

Előzőekkel összefüggésben pontosításra került 2017. január 1-jétől, hogy a (7) bekezdés szerinti kötelezettségvállalásnak a referenciákra vonatkozó követelmény teljesítését igazoló más szervezet tekintetében azt kell alátámasztania, hogy ez a szervezet ténylegesen részt vesz a szerződés teljesítésében, az ajánlatkérő a szerződés teljesítése során ellenőrzi, hogy a teljesítésbe történő bevonás mértéke e bekezdésekben foglaltaknak megfelel. [Kbt. 65. § (9) bekezdés]

¹ A 2019. december 19-től hatályos változásokra ld. az I.2. pontot.

² A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény és az azzal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi CLX. törvény 20. §-ához fűzött indokolás.

A fentiekkel összefüggésben kiemelendő, hogy a 2018. november 29-én, illetve azt követően megindított közbeszerzési eljárások feltételrendszerében, az eljárás eredményeként kötött szerződés teljesítését illetően **nem érvényesül az alvállalkozói részvétel mértékének korlátozására vonatkozó szabály**, így ez a korlát a referenciát biztosító szervezet teljesítésének vizsgálata során – amennyiben az adott szervezet az ajánlattevő által alvállalkozóként kerül bevonásra a teljesítésbe – sem irányadó.³

Ajánlatkérőnek a Kbt. 65. § (10) bekezdése alapján arra is lehetősége van, hogy bizonyos alapvető fontosságú feladatok elvégzését kifejezetten az ajánlattevőtől követeljen meg, ebben az esetben az előző bekezdésben említett alkalmassági feltételek igazolásához nem támaszkodhat más szervezet kapacitására és a feladat elvégzését alvállalkozónak sem adhatja ki. Ezzel összefüggésben kiemelendő azonban, hogy a korlátozás csak a ténylegesen alapvető fontosságú – irányelvi szóhasználatával élve kritikus fontosságú – feladatokra vonatkozhat, és annak alkalmazása nem vezethet a verseny indokolatlan korlátozásához.⁴

A verseny tisztaságát hivatott biztosítani az a szabály, mely szerint jogutódlás esetén, amennyiben a jogelőd kizáró okok hatálya alatt áll (vagy megszűnése esetén állna), akkor ezen jogelőd alkalmasság igazolására vonatkozó adatai nem használhatók fel a jogutód által, kivéve, ha a jogutód eredményesen él az öntisztázás lehetőségével [Kbt. 65. § (11) bekezdés].

A Kbt. 65. § (4) bekezdése rendelkezik arról, hogy – a fentiekben jelzett keretjellegű szabályozási technikának megfelelően – az alkalmasság előírásával és igazolásával kapcsolatos részletes rendelkezéseket kormányrendelet határozza meg. A releváns szabályokat jelenleg a közbeszerzési eljárásokban az alkalmasság és a kizáró okok igazolásának, valamint a közbeszerzési műszaki leírás meghatározásának módjáról szóló **321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet** (a továbbiakban: 321/2015. Korm. rendelet) és az építési beruházások, valamint az építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezői és mérnöki szolgáltatások közbeszerzésének részletes szabályairól szóló **322/2015 (X. 30.) Korm. rendelet** (a továbbiakban: 322/2015. Korm. rendelet) határozza meg. További, egyes ágazatokra irányadó részletszabályokat tartalmaz az alkalmasság vonatkozásában például a közétkeztetés tárgyú közbeszerzések tekintetében alkalmazandó eljárások sajátos szabályairól szóló 676/2020. (XII. 28.) Korm. rendelet, a közszolgáltató kiválasztásáról és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződésről szóló 317/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet, illetve a környezetkímélő és energiahatékony közúti járművek beszerzésének előmozdításáról szóló 48/2011. (III. 30.) Korm. rendelet.

³ A Kbt. 138. § (1) és (5) bekezdésében szereplő alvállalkozói korlát 2018. november 29. napjával hatályát veszítette a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény módosításáról szóló 2018. évi LXXXIII. törvény 48. § és 67. § (1) bekezdés alapján, illetve ekként az építési beruházások, valamint az építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezői és mérnöki szolgáltatások közbeszerzésének részletes szabályairól szóló 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 27. § (1) bekezdése is módosításra került.

⁴ Az értelmezéshez segítséget nyújthat még az Európai Unió Bíróságának C-406/14. sz. ügyben hozott ítélete.

Fontos végül, hogy a Kbt. 41/A. § (1) bekezdésében foglalt általános szabálynál fogva az alkalmasság igazolására előírt dokumentumok egyszerű elektronikus másolatban is benyújthatóak.

I.2. A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény változásai 2019. december 19-ét követően az alkalmassági követelmények meghatározása tekintetében

A közbeszerzésekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi CXX. törvény⁵ 2019. december 19-i hatállyal módosította a kapacitást nyújtó szervezet részéről benyújtandó dokumentumok körét a tekintetben, hogy az említett időpontot követően indult közbeszerzési eljárásokban az alkalmasságot igazoló szervezet kötelezettségvállalását tartalmazó okirat az erőforrások rendelkezésre állásáról a szerződés időtartama alatt nem csak szerződésben, előszerződésben jelenhet meg, hanem bármilyen más formában, megszüntetve e kötelezettségvállalás kötelező jogi formáját.

2020. január 1-jétől a dinamikus beszerzési rendszer esetén a bírálati szabályok tekintetében is egyszerűsíti a Kbt. 107. § (8)-(8b) bekezdés az alkalmasság (kizáró okok) igazolásának szabályait: a korábban a dinamikus beszerzési rendszerbe már felvett gazdasági szereplőknek az általuk benyújtott igazolásokat nem szükséges ismételt benyújtani, azokat az ajánlatkérőknek nem szükséges bekérni, amennyiben a kizáró okokat vagy alkalmassági követelményeket érintő körülmények változása azt nem teszi szükségessé. Kiemelendő továbbá, hogy az újonnan a rendszerbe való felvételét kérő részvételre jelentkező tekintetében az időponthoz, időtartamhoz kötött alkalmassági feltétel esetén ennek az időpontnak vagy időszaknak a meghatározásához használt referencia időpontnak a részvételi jelentkezés benyújtásának időpontját kell tekinteni és nem az eljárást megindító felhívás feladásának időpontját.

További jelentős változás, hogy 2020. február 1-jét követően megkezdett közbeszerzési eljárásokban nemzeti eljárásrendben a Kbt. 114/A. § rögzíti a – főszabály szerinti – kétlépcsős bírálattól való eltérés lehetőségét. Ajánlatkérő ennek megfelelően – a 3. melléklet szerinti szolgáltatás kivételével, ha annak becsült értéke az uniós értékhatárt eléri vagy meghaladja – az eljárást megindító felhívásban előírhatja, hogy az e § szerinti bírálat keretében a kizáró okok, az alkalmassági követelmények, valamint a 82. § (5) bekezdése szerinti objektív kritériumok tekintetében a közbeszerzési dokumentumokban meghatározott igazolásokat a gazdasági szereplők a részvételi jelentkezésükben vagy az ajánlatukban nyújtsák be. Ebben az esetben a (2)-(6) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni, a 67. § (1) bekezdés, a 69. § (2)-(9) bekezdés, valamint a 114. § (2) bekezdés rendelkezéseit nem kell alkalmazni.

⁵ A közbeszerzésekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi CXX. törvény 17. § 9. pont

Előzőekhez igazodóan a 321/2015. Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése akként módosult, hogy a gazdasági szereplőnek az adott eljárásban alkalmazott szabályoknak megfelelően:

- az ajánlatkérő Kbt. 69. § (4)-(8) bekezdése szerinti felhívására, vagy
- az ajánlat vagy részvételi jelentkezés benyújtásakor a III. és IV. Fejezetnek megfelelően

kell igazolnia, hogy nem tartozik az eljárásban előírt kizáró okok hatálya alá és megfelel az ajánlatkérő által meghatározott alkalmassági követelményeknek.

I.3. A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény változásai 2021. február 1. napjától az alkalmassági követelmények meghatározása tekintetében

A Magyar Közlönyben 2020. december 10. napján kihirdetésre került a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi CXXVIII. törvény, melynek - 2021. február 1. napjától hatályos - rendelkezései érintették az alkalmassági követelményekre vonatkozó, illetőleg ennek igazolására szolgáló dokumentumokkal kapcsolatos szabályokat is.

A nemzeti eljárásrendben irányadó szabályokkal összefüggésben fontos megjegyezni - a módosítás által a Kbt. 114. § (1) bekezdésében rögzítésre került – azon rendelkezést, mely szerint az ajánlatkérő az eljárásban nem köteles alkalmassági követelményt előírni. Ennek megfelelően tehát nemzeti eljárásrendben 2021. február 1. napjától kezdődően általános főszabályként érvényesül, hogy az ajánlatkérő megítélése szerint dönthet az alkalmassági követelmény előírásának szükségességéről. A Kbt. 114/A. § (1) bekezdése 2021. február 1-jét követően kiegészült azzal, hogy a 69. § (11) bekezdés szerinti adatbázisok adatait az ajánlatkérő a bírálat során valamennyi gazdasági szereplő ajánlata vonatkozásában ellenőrzi.

További változás, hogy a Kbt. 115. § szerinti közbeszerzési eljárás lefolytatása esetében a Kbt. 115. § (2) bekezdésének hatályos szövege immáron úgy rendelkezik, hogy az ajánlatkérő az eljárásban nem írhat elő alkalmassági követelményt. Ennek indokaként rögzíthető, hogy ezen - a gazdasági szereplők zárt körének részvételével megvalósuló - eljárástípus alkalmazása esetén az ajánlatkérőnek - a Kbt. tételes szabályainak erejénél fogva - alapvetően is kötelezettsége áll fenn arra vonatkozóan, hogy kizárólag teljesítésre képes, szakmailag megbízható gazdasági szereplőnek küldjön ajánlattételi felhívást, hiszen az ajánlatkérő - többek között - csak abban az esetben alkalmazhatja a Kbt. 115. § szerinti eljárást, ha a tisztességes verseny biztosításához a Kbt. által megkövetelt, megfelelő számú teljesítésre képes gazdasági szereplőről van tudomása. Fontos megjegyezni ezzel összefüggésben, hogy a 321/2015 (X. 30.) Korm. rendelet 2021. február 3. napjától hatályos rendelkezései - a Kbt. módosításával való összhang megteremtése érdekében - már nem tartalmazzák a Kbt. 115. § szerinti eljárás vonatkozásában - a korábban ajánlatkérő döntése által előírható - alkalmassági követelményekre vonatkozó szabályokat, ennek megfelelően hatályát veszítette az

ezen irányadó rendelkezéseket összefoglaló, 321/2015 (X. 30.) Korm. rendelet 20. § (2)-(3) bekezdése, valamint a 25. § (2)-(3) bekezdése is.

Kiemelendő a Kbt. 69. § (7) bekezdésének módosítása is, mely által kiszélesedett az ajánlatkérők mérlegelési lehetősége azzal összefüggésben, hogy mely esetekben kérhetik a részvételi jelentkező/ajánlattevő részéről a Kbt. 69. § (4) bekezdése szerinti, (kizáró okok és) alkalmassági követelmények tekintetében előírt igazolások benyújtását. Ennek megfelelően egyrészt már nem szükséges az ajánlatkérő oldaláról „alapos” kétségnek felmerülnie valamely gazdasági szereplő nyilatkozatának valóságtartalmát illetően, hanem elegendő már önmagában a kétség megléte is. Másrészt, a módosítás által lehetősége van az ajánlatkérőnek arra is, hogy a bírálat során bármikor, öt munkanapos határidő tűzésével felhívja a részvételi jelentkezőt/ajánlattevőt az igazolások benyújtására minden olyan esetben, amikor az az ajánlatkérő megítélése szerint az eljárás megfelelő lefolytatásához szükséges. A jogalkotói indoklás szerint a Kbt. szövege így az irányelvi megfelelést a korábbinál jobban szolgálja, és lehetőséget ad többek között arra is, hogy a több szakaszból álló eljárások részvételi szakaszában az ajánlatkérő - amennyiben szükségesnek látja - teljeskörűen elvégezze a gazdasági szereplők alkalmasságának ellenőrzését.

Megjegyzendő a fentiekkel összefüggésben az is, hogy az ajánlatkérő már nem köteles az egységes európai közbeszerzési dokumentum – vagy nemzeti eljárásrendben a Kbt. 67. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozat – alapján történő, Kbt. 69. § (2) bekezdése szerinti első bírálati szakaszban ellenőrizni a kizáró okok és alkalmassági követelmények tekintetében igazolásra szolgáló elektronikus nyilvántartásokat, főszabály szerint ezt már csak a Kbt. 69. § (4) bekezdése szerinti igazolások benyújtására kötelezett ajánlattevő ajánlata vonatkozásában köteles megtenni.

I.4. Az igazolási módok, figyelemmel a 321/2015 (X. 30.) Korm. rendelet előírásaira

Tekintettel arra, hogy az igazolási módok részletes szabályait tartalmazó 321/2015. Korm. rendeletben az alkalmassági követelmények teljesítésének igazolásával és az igazolási módok előírásával kapcsolatos rendelkezések meghatározott logikai csoportokba rendezve találhatók, a jelen útmutató is ezt a csoportosítást követve emeli ki a legfontosabb szabályokat. A Kbt. 65. § (2) bekezdése – 2017. január 1-je óta – kifejezetten rögzíti, hogy az alkalmassági követelményeknek való megfelelés igazolására benyújtandó dokumentumokat az eljárást megindító felhívásban, vagy - a felhívásban a benyújtandó dokumentumok típusának rövid megjelölése mellett - az egyéb közbeszerzési dokumentumokban kell pontosan meghatározni.

2019. április 1-jét követően a Kbt. 65. § (12) bekezdés előírja, hogy az alkalmasság igazolásához igénybe vett más szervezet részéről a (7) bekezdés szerint csatolandó,

⁶ A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi CXXVIII. törvény 22. §-ához fűzött indokolás.

kötelezettségvállalást tartalmazó okiratnak - a (8) bekezdés szerinti szervezet esetében az ajánlatnak, vagy több szakaszból álló eljárásban a részvételi jelentkezésnek - tartalmaznia kell az ajánlattevő vagy részvételre jelentkező részére szóló meghatalmazást arra, hogy az EKR-ben elektronikus úton teendő nyilatkozatok megtételekor az adott szervezet képviselőjében eljárhat.

A) A gazdasági és pénzügyi alkalmasság igazolása

1. A gazdasági és pénzügyi alkalmasság igazolása általánosságban

Az ajánlattevőnek, illetve a részvételre jelentkezőnek a szerződés teljesítéséhez szükséges gazdasági és pénzügyi helyzetre vonatkozó alkalmassága árubeszerzés, építési beruházás, valamint szolgáltatás megrendelése esetén igazolható:

- Pénzügyi intézménytől származó nyilatkozattal

A 321/2015. Korm. rendelet 19. § (1) bekezdés a) pontja szerint az alkalmasság igazolható *„pénzügyi intézménytől származó, legfeljebb az eljárást megindító felhívás feladásától - nem hirdetményrel induló eljárásokban megküldésétől - visszafelé számított kettő évre vonatkozó megfelelő nyilatkozattal; attól függően, hogy az ajánlattevő vagy részvételre jelentkező mikor jött létre, illetve mikor kezdte meg tevékenységét, ha ezek az adatok rendelkezésre állnak.”*

Fontos, hogy a megfelelő tartalmat az ajánlatkérőnek kell meghatároznia, amit célszerű olyan a jövőre, a teljesítés időszakára eső tartalommal megtölteni, hogy az alapján az ajánlattevő tényleges pénzügyi helyzete (mobil pénzeszköze, hitelképessége) legyen mérhető. Továbbra sem kizárt természetesen, hogy az ajánlatkérő pénzügyi intézménytől származó nyilatkozat alapján vizsgálja a gazdasági szereplők múltbeli fizetési képességét és hajlandóságát.

- Számviteli jogszabályok szerinti beszámolóval

A 321/2015. Korm. rendelet 19. § (1) bekezdés b) pontja szerint az alkalmasság igazolható a gazdasági szereplő *„saját vagy jogelődje számviteli jogszabályok szerinti beszámolójának - vagy annak meghatározott részének - benyújtásával (ha a gazdasági szereplő letelepedése szerinti ország joga előírja közzétételét); ha az ajánlatkérő által kért beszámoló a céginformációs szolgálat honlapján megismerhető, a beszámoló adatait az ajánlatkérő ellenőrzi, a céginformációs szolgálat honlapján megtalálható beszámoló beküldése nem szükséges.”*

Fontos megemlíteni, hogy ezen pénzügyi alkalmassági feltétel csupán a múltat mutatja be, azaz, hogy milyen volt korábban a gazdasági szereplő gazdálkodása, ugyanakkor arra vonatkozóan nem tartalmaz információt, hogy a gazdasági szereplő jelenleg milyen pénzügyi helyzetben van, milyen erőforrásokkal rendelkezik. Erre tekintettel alkalmazása csak korlátozottan javasolt.

Az újonnan létrejött gazdasági szereplők közbeszerzésekbe való bekapcsolódásának elősegítése érdekében a 321/2015. Korm. rendelet 19. § (2) bekezdése értelmében továbbra is irányadó az a szabály, amely szerint, ha a gazdasági szereplő a számviteli jogszabályok szerinti beszámolóval azért nem rendelkezik az ajánlatkérő által előírt teljes időszakban, mert az időszak kezdete után kezdte meg működését, az alkalmasságát a közbeszerzés tárgyából származó árbevételről szóló nyilatkozattal jogosult igazolni. Az ajánlatkérő erre tekintettel minden eljárásban az eljárást megindító felhívásban köteles meghatározni egy olyan – legfeljebb az adott közbeszerzés [Kbt. 19. § (3) bekezdés alkalmazása nélkül számított] becsült értékének 75 %-át elérő összegű – árbevételi mértéket, amelynek elérése esetén a gazdasági szereplő szerződés teljesítésére vonatkozó gazdasági és pénzügyi alkalmasságát megállapítja. Ha pedig a gazdasági szereplő igazolja, hogy működésének ideje alatt a közbeszerzés tárgyából származó - általános forgalmi adó nélkül számított - árbevétele eléri vagy meghaladja az ajánlatkérő által így meghatározott értéket, az ajánlatkérő köteles a gazdasági szereplő alkalmasságát megállapítani.

Ugyancsak irányadó maradt a nem gazdasági társaság jogi formában működő gazdasági szereplők számára a számviteli törvény szerinti beszámoló helyett az alternatív igazolási mód – kiegészítő tájékoztatás kérés keretében történő – kérésének lehetősége [321/2015. Korm. rendelet 19. § (3) bekezdés].

Kiemelendő, hogy a 321/2015. Korm. rendelet 19. § (10) bekezdése értelmében az uniós eljárási rendben lefolytatott közbeszerzési eljárások esetében a számviteli jogszabályok szerinti beszámoló elektronikus elérési helyét a gazdasági szereplőnek fel kell tüntetnie az egységes európai közbeszerzési dokumentumban.

A beszámolóval kapcsolatban a 322/2015. Korm. rendelet 22. §-a értelmében építési beruházások esetében speciális szabály, hogy a gazdasági és pénzügyi helyzet tekintetében beszámoló – vagy annak meghatározott részének – vizsgálata esetén a beszámoló adataiból képzett mutatószámok nem vizsgálhatók.

- Árbevételi adatokkal (általános vagy közbeszerzés tárgya szerinti árbevétel)

A 321/2015. Korm. rendelet 19. § (1) bekezdés c) pontja szerint az alkalmasság igazolható *„az előző legfeljebb három, mérlegfordulónappal lezárt üzleti évre vonatkozóan kérhető, teljes - általános forgalmi adó nélkül számított - árbevételéről, illetve ugyanezen időszakban a közbeszerzés tárgyából származó - általános forgalmi adó nélkül számított - árbevételéről szóló - adott esetben az egységes európai közbeszerzési dokumentumba foglalt - nyilatkozattal, attól függően, hogy az ajánlattevő vagy részvételre jelentkező mikor jött létre, illetve mikor kezdte meg tevékenységét, ha ezek az adatok rendelkezésre állnak.”*

Az árbevétel a mérlegfordulónappal lezárt üzleti évekre vizsgálható. Fontos kiemelni továbbá, hogy a számviteli törvény szerinti beszámolóhoz hasonlóan a múltat vizsgálja, ezért alkalmazása ugyancsak korlátozottan javasolt.

Kiemelendő, hogy az árbevételi adatok esetében – a számviteli törvény szerinti beszámolóhoz hasonlóan – szintén irányadó maradt, hogy a nem gazdasági társaság jogi formában működő gazdasági szereplők – kiegészítő tájékoztatás kérés keretében – alternatív igazolási módot kérhessenek az ajánlatkérőtől gazdasági és pénzügyi alkalmasságuk igazolására [321/2015. Korm. rendelet 19. § (3) bekezdés].

A 321/2015. Korm. rendelet 19. § (5) bekezdése a korábbi szabályozásnak megfelelően rögzíti, hogy az árbevételi adatok vizsgálata során az ajánlatkérő jogosult kizárólag a teljes árbevételről, vagy kizárólag a közbeszerzés tárgya szerinti árbevételről vagy mindkettőről szóló nyilatkozat benyújtását előírni. 2021. február 3. napi hatállyal ezen bekezdés kiegészítésre került, melynek megfelelően, ha az ajánlattevő vagy részvételre jelentkező az árbevételi adatot azért nem tudja az ajánlatkérő által előírt teljes időszakra vonatkozóan megadni, mert az időszak kezdete után kezdte meg működését, az alkalmasságát a működésének megkezdését követő időszakra vonatkozó árbevételi adattal jogosult igazolni. A később létrejött gazdasági szereplők vonatkozásában az ajánlatkérő nem határoz meg a minden ajánlattevő, illetve részvételre jelentkező tekintetében irányadótól eltérő árbevételi követelményt.

- Szakmai felelősségbiztosítással

A 321/2015. Korm. rendelet 19. § (1) bekezdés d) pontja szerint az alkalmasság igazolható a gazdasági szereplő *„eljárást megindító felhívásban meghatározott, szakmai felelősségbiztosításának fennállásáról szóló igazolással.”*

2. A gazdasági és pénzügyi alkalmasság igazolása a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara nyilvántartása alapján

A 321/2015. Korm. rendelet megtartotta az alkalmasság igazolásának azt a korábbi szabályozásban bevezetett lehetőségét, mely szerint építési beruházások esetén, ha a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara vállalkozó kivitelezői névjegyzékében megjelenített, a 321/2015. Korm. rendelet 19. § (1) bekezdése szerint előírásoknak megfelelő dokumentumok bizonyítják, hogy a gazdasági szereplő megfelel az ajánlatkérő által meghatározott követelményeknek, a követelmény és a megfelelést igazoló dokumentum elérhetőségének pontos megjelölését is köteles elfogadni az ajánlatkérő a dokumentumok benyújtása helyett [321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 19. § (6) bekezdés].

Kiemelendő, hogy a 321/2015. Korm. rendelet 19. § (10) bekezdése értelmében az uniós eljárási rendben lefolytatott közbeszerzési eljárások esetében Magyar Kereskedelmi és

Iparkamara vállalkozó kivitelezői névjegyzékében szereplő adatokkal történő igazolás esetén az adatok elektronikus elérési helyét a gazdasági szereplőnek fel kell tüntetnie az egységes európai közbeszerzési dokumentumban.

3. *Igazolás a minősített ajánlattevők jegyzékében szereplő gazdasági szereplők számára*

Abban az esetben, ha a 321/2015. Korm. rendelet 28. §-ában és 36. §-ában meghatározott **minősített ajánlattevők hivatalos jegyzéke** - figyelemmel a 321/2015. Korm. rendelet 30. §-ában és 39. §-ában foglaltakra - bizonyítja, hogy a gazdasági szereplő megfelel az adott alkalmassági követelménynek, a minősített ajánlattevők elektronikusan elérhető hivatalos jegyzékén való szereplés tényét, illetve az Európai Unió egy másik tagállamában letelepedett gazdasági szereplő által benyújtott, a letelepedési helye szerinti, az elismert ajánlattevők hivatalos listáját vezető szervezettől származó jegyzék szerinti igazolást is köteles az ajánlatkérő elfogadni.

4. *A gazdasági és pénzügyi alkalmasság igazolásának speciális szabályai*

Ha az ajánlatkérő a **részajánlattételt lehetővé teszi**, az alkalmassági követelményeket minden egyes különálló részre vonatkozóan kell meghatározni. Ha az ajánlat (részvételi jelentkezés) a Kbt. 61. § (6) bekezdése alapján több rész tekintetében is benyújtható, amely részeket egy időben kellene teljesíteni, az ajánlatkérő a gazdasági szereplőktől elvárt minimális éves árbevételt a részek egyes csoportjaira vonatkozóan is meghatározhatja azon ajánlattevőkre (részvételre jelentkezőkre) vonatkozóan, akik több, ugyanabban az időben teljesítendő részre is tesznek ajánlatot (nyújtanak be részvételi jelentkezést) (azaz például ha egy közbeszerzés két – ugyanabban az időben teljesítendő – részből áll, az éves árbevétel igazolandó szintje más lehet azon ajánlattevők számára, akik egyszerre mindkét részre nyújtanak be ajánlatot) [321/2015. Korm. rendelet 19. § (8) bekezdés].

Kiemelendő azonban, hogy a fenti rendelkezés nem azt jelenti, hogy az adott részekhez rendelt árbevételek automatikusan összeadhatók.

A gyakorlatban felmerülő problémát tisztáz és pontosít a 321/2015. Korm. rendelet 19. § (9) bekezdése, amely a keretmegállapodáson alapuló eljárásoknál az árbevétel mértékének vizsgálatára irányuló feltételnek szab korlátot azzal, hogy az egy időben teljesítendő külön szerződések várható nagyságrendjét rendeli viszonyítási alapnak az árbevétel vizsgálatához (hasonlóan került szabályozásra az igazolás a dinamikus beszerzési rendszer alkalmazása esetén). Ennek megfelelően, keretmegállapodások esetében, ha a **keretmegállapodáson alapuló egyes szerződéseket a verseny újbóli megindítását követően ítélik oda**, akkor a Kbt. 65. § (5) bekezdésében említett, az éves árbevételre vonatkozó maximális követelményt az egy időben teljesítendő külön szerződések várható nagyságrendje alapján kell kiszámítani, vagy ha ez nem ismert, a

keretmegállapodás becsült értéke alapján. **Dinamikus beszerzési rendszer** esetén pedig a Kbt. 65. § (5) bekezdésében említett, az éves árbevételre vonatkozó maximális követelményt az említett rendszer keretében odaítélendő egyes szerződések várható maximális nagyságrendje alapján kell kiszámítani.

5. Gazdasági és pénzügyi alkalmasság igazolása a nemzeti eljárási rendben folytatott eljárások esetében

A nemzeti eljárási rendben lefolytatott közbeszerzési eljárások esetében az alkalmasság igazolására vonatkozó szabályok tekintetében szükséges arra felhívni a figyelmet, hogy a nyilatkozási elv az uniós eljárásrendben foglaltaktól eltérően érvényesül: a gazdasági szereplő a részvételi jelentkezésben vagy ajánlatban csupán arról köteles nyilatkozni, hogy az általa igazolni kívánt alkalmassági követelmények teljesülnek, az alkalmassági követelmények teljesítésére vonatkozó részletes adatokat nem köteles megadni. Utóbbiakat főszabály szerint csak az értékelési szempontok szerint legkedvezőbb (illetve az öt követő meghatározott számú) ajánlattevő köteles az eljárást lezáró döntés előtt megadni⁷.

Kiemelendő, hogy a Kbt. 117. § szerinti saját eljárási rend alkalmazása esetében az ajánlatkérő a 321/2015. Korm. rendeletben meghatározott gazdasági és pénzügyi alkalmassági igazolási módokon kívül más igazolási módot is meghatározhat, feltéve, hogy az objektív, és nem sérti a gazdasági szereplő esélyegyenlőségét és egyenlő elbánását.

B) Műszaki és szakmai alkalmasság igazolása

1. Műszaki és szakmai alkalmasság igazolása az uniós eljárási rendben

Az ajánlattevőnek és a részvételre jelentkezőnek a szerződés teljesítéséhez szükséges műszaki, illetve szakmai alkalmassága a következő módokon igazolható:

– Referenciák bemutatásával

A 321/2015. Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés a) pontja szerint az alkalmasság **árubeszerzések** esetében igazolható „az eljárást megindító felhívás feladásától - nem hirdetménnyel induló eljárásokban megküldésétől - visszafelé számított három év legjelentősebb szállításainak ismertetésével; az ajánlatkérő köteles a három év teljesítését figyelembe venni, azonban ha a megfelelő szintű verseny biztosítása érdekében szükségesnek ítéli, az ajánlatkérő az eljárást megindító felhívás feladásától (megküldésétől) visszafelé számított hat évben

⁷ Az ajánlatkérőnek továbbá a 2020. február 1-jét követően megkezdett közbeszerzési eljárások esetében módjában áll a Kbt. 114/A. §-a szerinti lehetőség előírása is [lásd a jelen útmutató I.2. pontjában írtakat].

teljesített szállításokat is figyelembe veheti, feltéve, hogy ezt az eljárást megindító felhívásban jelezte."

A 321/2015. Korm. rendelet 21. § (2) bekezdés a) pontja szerint az alkalmasság **építési beruházások** esetében igazolható „az eljárást megindító felhívás feladásától - nem hirdetményrel induló eljárásokban megküldésétől - visszafelé számított öt év legjelentősebb építési beruházásainak ismertetésével; az ajánlatkérő köteles az öt év teljesítését figyelembe venni, azonban ha a megfelelő szintű verseny biztosítása érdekében szükségesnek ítéli, az ajánlatkérő az eljárást megindító felhívás feladásától (megküldésétől) visszafelé számított nyolc évben teljesített építési beruházásokat is figyelembe veheti, feltéve, hogy ezt az eljárást megindító felhívásban jelezte."

A 321/2015. Korm. rendelet 21. § (3) bekezdés a) pontja szerint az alkalmasság **szolgáltatás megrendelése** esetében igazolható „az eljárást megindító felhívás feladásától - nem hirdetményrel induló eljárásokban megküldésétől - visszafelé számított három év legjelentősebb szolgáltatásainak ismertetésével; az ajánlatkérő köteles a három év teljesítését figyelembe venni, azonban ha a megfelelő szintű verseny biztosítása érdekében szükségesnek ítéli, az ajánlatkérő az eljárást megindító felhívás feladásától (megküldésétől) visszafelé számított hat évben teljesített szolgáltatásokat is figyelembe veheti, feltéve, hogy ezt az eljárást megindító felhívásban jelezte."

2017. június 1-jétől a 321/2015. Korm. rendelet a fenti rendelkezésekhez kapcsolódóan meghatározza, hogy milyen időben befejezett teljesítések vizsgálhatóak a referencia körében és további módosításokat vezet be az alábbiak szerint.

Árubeszerzés esetén, ha az ajánlatkérő:

- a) három év teljesítéseinek igazolását írja elő, az ajánlatkérő a vizsgált időszak alatt befejezett, de legfeljebb hat éven belül megkezdett,
- b) hat év teljesítéseinek igazolását írja elő, az ajánlatkérő a vizsgált időszak alatt befejezett, de legfeljebb kilenc éven belül megkezdett szállításokat veszi figyelembe.

Építési beruházás esetén, ha az ajánlatkérő:

- a) öt év teljesítéseinek igazolását írja elő, az ajánlatkérő a vizsgált időszak alatt befejezett, de legfeljebb nyolc éven belül megkezdett,
- b) nyolc év teljesítéseinek igazolását írja elő, az ajánlatkérő a vizsgált időszak alatt befejezett, de legfeljebb tizenegy éven belül megkezdett építési beruházásokat veszi figyelembe.

Szolgáltatásmegrendelés esetén, ha az ajánlatkérő:

- a) három év teljesítéseinek igazolását írja elő, az ajánlatkérő a vizsgált időszak alatt befejezett, de legfeljebb hat éven belül megkezdett,
- b) hat év teljesítéseinek igazolását írja elő, az ajánlatkérő a vizsgált időszak alatt befejezett, de legfeljebb kilenc éven belül megkezdett szolgáltatás megrendeléseket veszi figyelembe.

Mindhárom beszerzési tárgy esetén továbbá előírásra került, hogy ha a megfelelő szintű verseny biztosítása érdekében szükségesnek ítéli, az ajánlatkérő az (1a), (2a), (3a) bekezdések *a)-b)* pontjaiban foglaltaknál korábban megkezdett szállításokat, építési beruházásokat, szolgáltatásmegrendeléseket is figyelembe vehet, feltéve, hogy ezt az eljárást megindító felhívásban jelezte. Ebben az esetben az ajánlatkérő az eljárást megindító felhívásban megjelöli, hogy hány éven belül megkezdett szállításokat/építési beruházásokat/szolgáltatásokat vesz figyelembe.

Fontos rendelkezéssel egészült ki a 321/2015. Korm. rendelet 2021. február 3-i hatállyal - a Kbt. 65. § (5) bekezdésében foglalt, referenciákra vonatkozó, maximálisan előírható mértékkel összefüggésben - a keretmegállapodáson alapuló szerződéseket, illetőleg a dinamikus beszerzési rendszert érintően. Ennek megfelelően, ha az egy keretmegállapodáson alapuló szerződéseket a verseny újbóli megindítását követően ítélik oda, akkor a Kbt. 65. § (5) bekezdésében említett, a referenciákra vonatkozó maximális követelményt az egy időben teljesítendő külön szerződések várható nagyságrendje alapján kell kiszámítani. Dinamikus beszerzési rendszer esetén a Kbt. 65. § (5) bekezdésében említett, referenciákra vonatkozó maximális követelményt az említett rendszer keretében odaítélendő egyes szerződések várható maximális nagyságrendje alapján kell kiszámítani.⁸

A 321/2015. Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés *a)* pontja, (2) bekezdés *a)* pontja és (3) bekezdés *a)* pontja alkalmazásában az ajánlatkérő a teljesítés igazolásaként köteles elfogadni annak igazolását is, ha a referencia követelményben foglalt eredmény vagy tevékenység a szerződés részteljesítéseként valósult meg [lásd a 321/2015. Korm. rendelet 21/A. §-át].

Az ajánlatkérő a 321/2015. Korm. rendelet 22. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak szerint a referenciaigazolásban csak abban az indokolt esetben követelheti meg az ellenszolgáltatás összegének feltüntetését, ha a korábbi teljesítéshez kapcsolódóan nem írható elő olyan mennyiségi meghatározás, amelyre a Kbt. 65. § (5) bekezdésében foglalt százalékos viszonyítás az ajánlatkérői előírás arányosságának megítélésére alkalmazható.

A röviden referenciának nevezett, korábbi szállítások, teljesített építési beruházások, vagy szolgáltatás megrendelések bemutatására vonatkozó alkalmassági feltétel vizsgálatának körében a verseny biztosítása érdekében a 321/2015. Korm. rendelet megtartotta azt a korábbi szabályozásban már rögzített lehetőséget, mely szerint az ajánlatkérő indokolt esetben árubeszerzés és szolgáltatás megrendelés esetében a megelőző hat év szállításait, illetve szolgáltatásait, építési beruházások esetében a megelőző nyolc év építési beruházásait vizsgálja.

⁸ 321/2015. Korm. rendelet 21. § (4) bekezdés

A 321/2015. Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés a) pontjának és (3) bekezdés a) pontjának esetét a Kbt. Második Része szerint lefolytatott közbeszerzési eljárásban a következő módon kell igazolni:

- a) ha a szerződést kötő másik fél a Kbt. 5. § (1) bekezdés a)-c) és e) pontja szerinti szervezet, illetve nem magyarországi szervezetek esetében olyan szervezet, amely a 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján ajánlatkérőnek minősül, az általa kiadott vagy aláírt igazolással;
- b) ha a szerződést kötő másik fél az a) pontban foglalthoz képest egyéb szervezet, az általa adott igazolással vagy az ajánlattevő, a részvételre jelentkező, illetve az alkalmasság igazolásában részt vevő más szervezet nyilatkozatával [321/2015. Korm. rendelet 22. § (1) bekezdés].

A fentiek szerinti igazolás, illetve nyilatkozat tartalmazza legalább a következő adatokat: a teljesítés ideje (2017. június 1-jétől kezdő és befejező időpontját), a szerződést kötő másik fél, a szállítás vagy szolgáltatás tárgya, valamint mennyisége vagy az ellenszolgáltatás összege, továbbá nyilatkozni kell arról, hogy a teljesítés az előírásoknak és a szerződésnek megfelelően történt-e. Az ajánlatkérő a referencia igazolás, illetve nyilatkozat tartalmi elemei között jogosult előírni az alkalmasság megállapításához szükséges további adat megadását is [321/2015. Korm. rendelet 22. § (2) bekezdés].

Építési beruházások esetében a korábbi teljesítést minden esetben a szerződést kötő másik fél által adott igazolással kell igazolni. Az igazolásban meg kell adni legalább az építési beruházás tárgyát, valamint mennyiségét vagy az ellenszolgáltatás összegét, a teljesítés idejét (2017. június 1-jétől kezdő és befejező időpontját) és helyét, továbbá nyilatkozni kell arról, hogy a teljesítés az előírásoknak és a szerződésnek megfelelően történt-e. Ajánlatkérő a referencia igazolás tartalmi elemei között jogosult előírni az alkalmasság megállapításához szükséges további adat megadását is [321/2015. Korm. rendelet 22. § (3) bekezdés].

A szerződést kötő másik félnek az igazolást a szerződés tartalma alapján, szerződésszerű teljesítés esetében - építési beruházás esetén a sikeres műszaki átadás-átvételt követően - kötelessége a kérés beérkezését követő két munkanapon belül kiállítani.

2017. június 1-jétől a 321/2015. Korm. rendelet a részteljesítés igazolását is szabályozza: a szerződést kötő másik félnek az igazolást a szerződés tartalma alapján szerződésszerű teljesítés vagy szerződésszerű részteljesítés esetében - építési beruházás esetén a sikeres (részteljesítés esetében az adott részre vonatkozó) műszaki átadás-átvételt követően - kötelessége a kérés beérkezését követő két munkanapon belül díjmentesen kiállítani.

A szerződés részteljesítése alapján kiállított referenciaigazolás esetében az 5. Műszaki és szakmai alkalmasság igazolása alcím alkalmazásában teljesítés alatt a részteljesítést, a teljesítés ideje alatt a részteljesítés idejét (kezdő és befejező időpontját) kell érteni.

A 22. § (2) és (3) bekezdés szerinti adatokat a szerződés részteljesítése alapján kiállított igazolásban a részteljesítés vonatkozásában kell megadni olyan módon, hogy az ajánlatkérő tájékoztató jelleggel feltünteti a részteljesítéssel érintett szerződés teljes tárgyának megjelölését is. [321/2015. Korm. rendelet 22. § (4) bekezdés]

A 321/2015. Korm. rendelet 22. § (5) bekezdése tartalmazza a közös ajánlattevők által teljesített referenciák igazolására vonatkozó szabályokat. Ennek megfelelően, építési beruházások és szolgáltatás megrendelések esetében, ha a nyertes közös ajánlattevőként teljesített építési beruházásra, vagy szolgáltatás megrendelésére vonatkozó referencia igazolás vagy nyilatkozat - a teljesítés oszthatatlansága miatt - nem állítható ki az egyes ajánlattevők által végzett munkák, illetve teljesített szolgáltatások elkülönítésével, úgy az ajánlatkérő a referencia igazolást vagy nyilatkozatot bármelyik, a teljesítésben részt vett ajánlattevő részéről az ismertetett építési beruházás vagy szolgáltatás tekintetében olyan arányban köteles elfogadni, amilyen arányban az igazolást benyújtó ajánlattevő vagy részvételre jelentkező az általa elvégzett teljesítés alapján az ellenszolgáltatásból részesült.

A fentiek értelmében minden érintett gazdasági szereplő a saját teljesítésének arányában használhatja fel a közösen teljesített referenciamunkákat, szemben a korábbi szabályozással, amely 15%-os teljesítési arány elérése esetén lényegében korlátlanul, 100%-ban felhasználhatóvá tette a referenciát annak a gazdasági szereplőnek a számára is, aki bár részt vett a teljesítésben, valószínűsíthetően nem tudta volna teljesíteni a teljes szerződést. A fenti, továbbra is irányadó szabály reális viszonyokat teremt és kiküszöböli az esetleges visszaéléseket.

A közös ajánlattevők tehát az általuk végzett teljesítés ellenszolgáltatásának arányában használhatnak fel egy - oszthatatlan - referenciát, így a 321/2015. Korm. rendelet 22. § (5) bekezdése a referencia értékére, mennyiségére vonatkozik (nem arra, hogy a teljesítés - adott esetben - milyen értékű kivitelezéshez kapcsolódik).

Az ajánlatkérő által előírt mennyiségű referencia nem igazolható olyan szerződéssel, amelyet - összességében másik ajánlattevővel az ajánlatkérő által egyébként előírt mennyiségben, de csak - részben teljesítette az egyik közös ajánlattevő. Azaz, ha például egy 100 km autópályát építését két közös ajánlattevő teljesítette, azt egyik közös ajánlattevő sem használhatja fel önállóan 1 darab, 100 km autópályát megépítésére vonatkozó referenciaként, viszont felhasználhatja 1 darab 50 km autópályát megépítésére vonatkozó referenciaként, ha az értelmezhető és ugyanazt a referenciát jelenti. A 321/2015. Korm. rendelet 22. § (5) bekezdése alapján ilyenkor is az adott szerződés ellenszolgáltatásából való részesedés arányában használható fel a referencia. A megbontás a referencia „minőségi” követelményeinél nem értelmezhető. Egy

referencia minőségi paramétereinek megbontása eltérő jellegű referenciákat eredményezhet, ebben a tekintetben a referencia nem bontható meg, így a fenti szabály a minőségi paraméterek tekintetében nem alkalmazható.

A Kbt. 65. § (5) bekezdése alapján minden beszerzési tárgy esetében figyelmet kell fordítani arra, hogy az ajánlatkérő a referenciára vonatkozó követelményeket a műszakilag egyenértékű korábbi teljesítések elfogadásával határozza meg.

Építési beruházások estében speciális szabály a 322/2015. Korm. rendelet 23. § (1) bekezdése értelmében, hogy az ajánlatkérő referenciák vizsgálata esetén, az adott közbeszerzéssel műszakilag egyenértékű korábbi építési beruházás tárgyra vonatkozó minimumkövetelményeket a műszaki teljesítési képesség szempontjából egyenértékű műszaki teljesítmények figyelembevételével, az építési beruházás során a nyertes ajánlattevő által elvégzendő építési tevékenységre - ideértve a Kbt. 1. mellékletében meghatározott tevékenységeket is - vonatkozóan köteles meghatározni.

Az építmény jellegét tekintve hasonló műszaki tartalmú és használatú létesítményre vonatkozó korábbi építési beruházás megvalósítását a felhívásban előírtakkal műszaki szempontból egyenértékűnek kell tekinteni.

Ezenfelül az ajánlatkérő az eljárást megindító felhívásban köteles meghatározni a bemutatni kért építési tevékenységeknek azokat a mérhető, az adott építészeti munkálatra jellemző mérőszámait, amelyek tekintetében az egyenértékűséget vizsgálni fogja.

A következőkben az alkalmasság igazolásának módjai kerülnek részletezésre, hangsúlyozva, hogy az ismertetésre – a 321/2015. Korm. rendelet szabályozási metodikájától eltérve – nem beszerzési tárgyaként, hanem valamennyi beszerzési tárgy vonatkozásában kerül sor.

- Szakemberek (szervezetek) bemutatásával

A szerződés teljesítésére való műszaki és szakmai alkalmasság keretében a szakemberekre és a gazdasági szereplőre, mint szervezetre vonatkozó igazolási módok hasonló tartalommal kerültek megfogalmazásra a 321/2015. Korm. rendelet vonatkozó rendelkezéseiben. E rendelkezések alapján az alkalmasság igazolható

➤ „azoknak a szakembereknek (szervezeteknek) - különösen a minőség-ellenőrzésért felelősöknek - a megnevezésével, végzettségük, illetve képzettségük, szakmai tapasztalatuk ismertetésével, akiket be kíván vonni a teljesítésbe;”⁹

⁹ 321/2015. (X. 30) Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés b) pont

- „azoknak a szakembereknek (szervezeteknek) - különösen a minőség-ellenőrzésért felelősöknek - a megnevezésével, végzettségük, vagy képzettségük, szakmai tapasztalatuk ismertetésével, akiket be kíván vonni a teljesítésbe;”¹⁰ valamint
- „az ajánlattevő vagy részvételre jelentkező, vagy vezetői végzettségének vagy képzettségének ismertetésével, és különösen azon személyek végzettségének vagy képzettségének ismertetésével, akik a szerződés teljesítéséért felelősek, feltéve, hogy ezeket az ajánlatok értékelése során nem értékelik”¹¹

A szakemberek, illetve a gazdasági szereplő vezetőinek végzettségére és képzettségére vonatkozó szabályok lényegét tekintve nem változtak.

Az alkalmasság vizsgálatának e módja a tényleges teljesítés időszakára – tehát a referenciákkal ellentétben nem a múltba – mutató feltétel és így nagy jelentőséggel bír a teljesítésre való képesség és annak minősége vizsgálatának szempontjából.

– **Műszaki technikai felszereltség bemutatásával**

Tekintettel arra, hogy az új közbeszerzési irányelvek a közbeszerzési eljárások eredményeként beszerzett termékek, építési beruházások, illetve szolgáltatások minőségének biztosítása érdekében kiemelt figyelmet fordítanak a minőségi szempontok közbeszerzési eljárások során való érvényesítésére, a megfelelő minőségi szint biztosítására a Kbt. és a 321/2015. Korm. rendelet is nagy hangsúlyt fektet.

Ennek megfelelően a 321/2015. Korm. rendelet mind árubeszerzés, mind építési beruházás esetében előírja, hogy az ajánlattevőnek és a részvételre jelentkezőnek a szerződés teljesítéséhez szükséges műszaki, illetve szakmai alkalmassága - figyelemmel annak jellegére, mennyiségére, rendeltetésére – műszaki-technikai felszereltségének, a minőség biztosítása érdekében tett intézkedéseinek, illetve vizsgálati és kutatási eszközeinek leírásával is igazolható.¹² Kiemelendő azonban, hogy a 321/2015. Korm. rendelet szolgáltatás megrendelése esetén csupán a minőség biztosítása érdekében tett intézkedések, illetve vizsgálati és kutatási eszközök leírását írja elő.¹³

– **Ellátásilánc-irányítási és ellenőrzési rendszerek megjelölésével**

A 321/2015. Korm. rendelet a gazdasági szereplő által alkalmazott ellátásilánc-irányítási és ellenőrzési rendszerek megjelölését – az irányelvi előírásokra tekintettel – az alkalmasság igazolására szolgáló szempontként határozza meg.

– **Vizsgálatokkal, vizsgálati és kutatási eszközökkel**

¹⁰ 321/2015. (X. 30) Korm. rendelet 21. § (2) bekezdés b) pont, (3) bekezdés b) pont

¹¹ 321/2015. (X. 30) Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés f) pont, (2) bekezdés e) pont, (3) bekezdés f) pont

¹² 321/2015. Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés c) pont, (2) bekezdés c) pont

¹³ 321/2015. Korm. rendelet 21. § (3) bekezdés c) pont

A 321/2015. Korm. rendelet arra az esetre is meghatároz az alkalmasság igazolására szolgáló igazolási módokat, ha az ajánlatkérő valamilyen összetett vagy különleges célra szánt árut, építési beruházást vagy szolgáltatást akar beszerezni, illetve megvalósítani. Ebben az esetben a gazdasági szereplő műszaki, illetve szakmai alkalmasságát a termelési képességéről, illetve vizsgálati és kutatási eszközeiről, minőségbiztosítási intézkedéseiről az ajánlatkérő vagy más szervezet által végzett vizsgálattal is igazolhatja¹⁴ árubeszerzés és szolgáltatás megrendelése esetében, amelyek lényegében már szintén szerepeltek a korábbi szabályozásban is.

Építési beruházások során a műszaki, illetve szakmai alkalmasság igazolási módja ebben az esetben a gazdasági szereplő minőségbiztosítási intézkedéseiről az ajánlatkérő vagy más szervezet által végzett vizsgálatra korlátozódik.¹⁵

– **Környezetvédelmi intézkedések leírásával**

A 321/2015. Korm. rendelet mindhárom beszerzési tárgy esetében azonos módon rendelkezik a teljesítés során alkalmazható, indokolt környezetvédelmi intézkedések leírása, mint igazolási mód körében. Eszerint a szerződés teljesítésére való műszaki és szakmai alkalmasság igazolható indokolt esetben azoknak a környezetvédelmi intézkedéseknek a leírásával, amelyeket az ajánlattevő vagy részvételre jelentkező a teljesítés során alkalmazni tud.¹⁶

A korábbi szabályozásban ez az igazolási mód csak szolgáltatás megrendelés és építési beruházás esetében volt előírható, a 321/2015. Korm. rendelet alapján azonban már árubeszerzés esetében is megkövetelhető a műszaki és szakmai alkalmasság igazolására. Hangsúlyozandó, hogy a szóban forgó leírás igazolásként történő benyújtása kizárólag indokolt esetben írható elő.

Kiemelendő az is, hogy a 321/2015. Korm. rendelet 24. § (4) bekezdése ezen igazolási mód esetében a szolgáltatás megrendelések, valamint építési beruházások esetében külön rendelkezik arról, hogy az ajánlattevők vagy részvételre jelentkezők számára bizonyos környezetvédelmi vezetési rendszereknek való megfelelés tanúsításához független szervezet által kiállított tanúsítvány benyújtása írható elő. Ebben az esetben azonban az ajánlatkérő csak az 1221/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 45. cikke által meghatározott vezetési rendszerekre vagy szabványokra hivatkozhat, illetve köteles elfogadni az Európai Unió más tagállamában bejegyzett szervezettől származó egyenértékű tanúsítványt, továbbá az egyenértékű környezetvédelmi vezetési intézkedések egyéb bizonyítékait, ha a szóban forgó gazdasági szereplőnek - neki fel nem róható okokból - nem volt lehetősége az említett tanúsítványokat az előírt

¹⁴ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés e) pont, (3) bekezdés e) pont

¹⁵ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 21. § (2) bekezdés j) pont

¹⁶ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés g) pont, 21. § (2) bekezdés f) pont, (3) bekezdés g) pont

határidőn belül megszerezni, feltéve, hogy a gazdasági szereplő bizonyítja, hogy ezen intézkedések egyenértékűek az alkalmazandó környezetvédelmi vezetési rendszer által előírtakkal.¹⁷

– **A beszerzendő áru leírásával, mintapéldányának, illetve fényképének bemutatásával**

A korábbi szabályozáshoz képest az ezen igazolási módhoz kapcsolódó rendelkezések nem változtak, továbbra is irányadóak. Árubeszerzés esetén tehát a szerződés teljesítésére való műszaki és szakmai alkalmasság igazolható a beszerzendő áru leírásával, mintapéldányának, illetve fényképének bemutatásával, amelynek hitelességét az ajánlatkérő felhívására igazolni kell.¹⁸

Hangsúlyozandó, hogy a jogszabályhely három különböző igazolási módról rendelkezik, amelyek azonban egymást helyettesíthetik – az ajánlatkérői előírás megfogalmazásakor. Az igazolási mód előírása nem lehet indokolatlanul korlátozó: például olyan beszerzés esetén, ahol a kis darabszám is jelentős értéket képvisel, indokolatlan lehet a mintapéldány bekérése, de azt helyettesítheti a leírás, illetve fénykép.

Ezen igazolási mód értelemszerűen nem alkalmazható szolgáltatás megrendelés és építési beruházás tárgyú beszerzések esetén.

– **Elismert (bármely nemzeti rendszerben akkreditált) tanúsító szervezettől származó tanúsítvánnyal**

Ugyancsak árubeszerzés esetén a 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet alapján – a korábbi szabályozással megegyezően – a szerződés teljesítésére való műszaki és szakmai alkalmasság igazolható elismert (bármely nemzeti rendszerben akkreditált) tanúsító szervezettől származó tanúsítvánnyal, amely tanúsítja, hogy a leírásokra vagy szabványokra történő hivatkozással egyértelműen meghatározott áru megfelel bizonyos leírásoknak vagy szabványoknak.¹⁹

Ezen igazolási mód tekintetében szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy az nem keverendő össze a korábban már említett minőségbiztosítási intézkedésekre vonatkozó tanúsítványokkal, és az előző pontban említett, beszerzendő árukra vonatkozó leírással.

¹⁷ Hatályos: 2017. január 1-jétől

¹⁸ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés h) pont

¹⁹ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés i) pont

2. Műszaki és szakmai alkalmasság igazolása a nemzeti eljárási rendben

A nemzeti eljárási rendben lefolytatott közbeszerzési eljárások esetében a műszaki és szakmai alkalmasság igazolására vonatkozó szabályok tekintetében a benyújtandó nyilatkozatok kapcsán a gazdasági és pénzügyi alkalmasságnál ismertetettek irányadóak.

Kiemelendő, hogy a Kbt. 117. § szerinti saját eljárási rend szerinti eljárás alkalmazása esetében az ajánlatkérő a 321/2015. Korm. rendeletben meghatározott műszaki és szakmai alkalmassági igazolási módokon kívül más igazolási módot is meghatározhat, feltéve, hogy az objektív, és nem sérti a gazdasági szereplő esélyegyenlőségét és egyenlő elbánását.

Árubeszerzések és szolgáltatás megrendelések esetében a 321/2015. Korm. rendelet 23. §-ára figyelemmel kiemelendő, hogy a nemzeti eljárási rendben lefolytatott közbeszerzési eljárásban a referenciákat az ajánlattevő, a részvételre jelentkező, illetve az alkalmasság igazolásában részt vevő más szervezet nyilatkozatával, vagy a szerződést kötő másik fél által adott igazolással lehet igazolni, azaz a gazdasági szereplőket a referencia bemutatását tartalmazó dokumentum tekintetében választási lehetőség illeti. Azaz, a Kbt. 114. § (2) bekezdésében foglaltakat kiegészítve, nem csak a gazdasági szereplő – részletes adatokat tartalmazó – saját nyilatkozata nyújtható be a referencia igazolására, hanem a szerződést kötő másik fél által adott igazolás (illetve annak másolata) is.

Építési beruházások esetében azonban az uniós eljárási rend szabályaihoz hasonlóan csak a korábbi szerződő fél által kiállított igazolás fogadható el a referenciáról.

3. Műszaki és szakmai alkalmasság igazolása minősített ajánlattevők esetében

A gazdasági és pénzügyi alkalmassághoz hasonlóan a műszaki és szakmai alkalmasság esetében is eltérő szabályok vonatkoznak az ún. minősített ajánlattevőkre. Ennek megfelelően, abban az esetben, ha a 321/2015. Korm. rendelet 28. §-ában és 36. §-ban meghatározott **minősített ajánlattevők hivatalos jegyzéke** - figyelemmel a 321/2015. Korm. rendelet 30. §-ában és 39. §-ában foglaltakra is - bizonyítja, hogy a gazdasági szereplő megfelel az adott alkalmassági követelménynek, a minősített ajánlattevők elektronikusan elérhető hivatalos jegyzékén való szereplés tényét, illetve az Európai Unió egy másik tagállamában letelepedett gazdasági szereplő által benyújtott, a letelepedési helye szerinti, az elismert ajánlattevők hivatalos listáját vezető szervezettől származó jegyzék szerinti igazolást is köteles az ajánlatkérő elfogadni.

Építési beruházások esetén speciális szabály, hogy ha a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara vállalkozó kivitelezői névjegyzékében megjelenített dokumentumok bizonyítják, hogy a gazdasági szereplő megfelel az ajánlatkérő által meghatározott

követelményeknek, a követelmény és a megfelelést igazoló dokumentum helyének pontos megjelölését is köteles elfogadni az ajánlatkérő. A megfelelést igazoló dokumentum helyét a gazdasági szereplőnek az egységes európai közbeszerzési dokumentumban fel kell tüntetnie [321/2015. Korm. rendelet 19. § (6) bekezdés és 24. § (2) bekezdés].

C.) A szakmai tevékenység végzésére való alkalmasság igazolása

A szakmai tevékenység végzésére való alkalmasság igazolására vonatkozó szabályok a hatályos Kbt.-ben nem a kizáró okok között, hanem az alkalmassági követelmények körében kerültek elhelyezésre a közbeszerzési irányelvek előírásainak megfelelően. A szóban forgó rendelkezések értelmében a Kbt. 65. § (1) bekezdés c) pontjára vonatkozóan az ajánlatkérő előírhatja, hogy:

- a) a gazdasági szereplő legyen bejegyezve a **cégnyilvántartásba vagy az egyéni vállalkozók nyilvántartásába**, vagy az építőipari kivitelezési tevékenységet végző gazdasági szereplő szerepeljen az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény (a továbbiakban: Étv.) szerinti, építőipari kivitelezési tevékenységet végzők névjegyzékében,²⁰ nem Magyarországon letelepedett gazdasági szereplő esetén legyen bejegyezve a 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv XI. melléklete szerinti hasonló nyilvántartásba, valamint teljesítse az említett mellékletben foglalt bármely egyéb követelményt, vagy
- b) szolgáltatás megrendelésre irányuló közbeszerzési eljárás esetén rendelkezzen a **szolgáltatás nyújtásához a letelepedése szerinti országban előírt engedéllyel, jogosítvánnyal vagy előírt szervezeti, kamarai tagsággal.**

A fenti a) pont alapján előírt követelmény tekintetében **Magyarországon letelepedett gazdasági szereplő** esetén a nyilvántartásban szereplés tényét az ajánlatkérő ellenőrzi a céginformációs szolgálattól ingyenesen, elektronikusan kérhető cégjegyzék-adatok, az egyéni vállalkozók nyilvántartásának, illetve az építőipari kivitelezési tevékenységet végzők névjegyzékének adatai alapján; nem Magyarországon letelepedett gazdasági szereplő esetén a 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv XI. mellékletében felsorolt nyilvántartások szerinti igazolást (kivonatot) vagy egyéb igazolást, vagy nyilatkozatot kell igazolásként benyújtani.

A fenti b) pont alapján előírt követelmény tekintetében **az engedély vagy jogosítvány másolatát, illetve a szervezeti, kamarai tagságról szóló** igazolást kell benyújtani [321/2015. Korm. rendelet 26. §].

A fentiekhez kapcsolódóan kiemelendő, hogy a Kbt. 65. § (1) bekezdés c) pontja alapján a 322/2015. Korm. rendelet 8. §-a a tervező és a mérnök kiválasztása kapcsán, 21. §-a

²⁰ Hatályos: 2017. június 1.

pedig az építési beruházás megvalósítására irányuló közbeszerzési eljárások esetében további részletszabályokat állapít meg.

A 322/2015. Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése kimondja, hogy az ajánlatkérő az alkalmasság vizsgálata körében előírja az építési beruházáshoz kapcsolódó tervezői vagy mérnöki szolgáltatás tárgya szerint illetékes országos szakmai kamara névjegyzékében szereplés követelményét, illetve a nem Magyarországon letelepedett gazdasági szereplők esetén a letelepedés szerinti ország nyilvántartásában szereplés, vagy a letelepedés szerinti országban előírt engedéllyel, jogosítvánnyal vagy szervezeti, kamarai tagsággal való rendelkezés követelményét.

Az ajánlatkérő a 322/2015. Korm. rendelet 8. § (2) bekezdése értelmében az eljárást megindító felhívásban előírhatja, hogy a nem Magyarországon letelepedett gazdasági szereplőnek – vagy az általa az adott tervezési vagy mérnöki munka elvégzésére foglalkoztatott szakembernek – nyertessége esetén legkésőbb a szerződés megkötésének időpontjában szerepelnie kell az építési beruházáshoz kapcsolódó tervezői vagy mérnöki szolgáltatás tárgya szerint illetékes országos szakmai kamara névjegyzékében.

A 322/2015. Korm. rendelet építési beruházásokra vonatkozó rendelkezései között, a 21. § (1) bekezdésében kimondja továbbá, hogy az ajánlatkérő a Kbt. Második Része szerinti eljárásban – az eljárást megindító felhívásban – az építőipari kivitelezési tevékenységet végző gazdasági szereplők vonatkozásában köteles előírni az az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) szerinti, építőipari kivitelezési tevékenységet végzők névjegyzékében szereplés követelményét, illetve a nem Magyarországon letelepedett gazdasági szereplők esetén – amennyiben a szerződés teljesítéséhez szükséges – a letelepedés szerinti ország nyilvántartásában szereplés, vagy a letelepedés szerinti országban előírt engedéllyel, jogosítvánnyal vagy szervezeti, kamarai tagsággal való rendelkezés követelményét.

Az ajánlatkérő kétség esetén a Kbt. 71. §-a szerint felvilágosítást kérhet az ajánlattevőtől vagy részvételre jelentkezőtől arra vonatkozóan, hogy az ajánlatban vagy részvételi jelentkezésben megjelölt gazdasági szereplők közül melyik végez, illetve melyik nem végez olyan építőipari kivitelezési tevékenységet, amely alapján az Étv. szerinti építőipari kivitelezési tevékenységet végzők névjegyzékében szerepelnie kell.²¹

Az uniós forrásból megvalósuló beszerzések kapcsán érdemes külön is felhívni arra a figyelmet, hogy nem csak a tervezési szolgáltatás esetén, hanem általában is, ha valamely szolgáltatás nyújtásához Magyarországon külön engedélyt kell szereznie vagy regisztrálnia kell az Európai Unió vagy az EGT más tagállamában letelepedett gazdasági szereplőknek, alkalmassági követelményként akkor is csak a gazdasági

²¹ 322/2015. Korm. rendelet 21. § (2) bekezdés

szereplő letelepedési joga szerinti jogosultság igazolása írható elő, illetve adott esetben szakmai alkalmassági követelményként a jogosultság megszerzéséhez szükséges szakmai előfeltételek (képzettség, szakmai tapasztalat) igazolása. Emellett – az esetleges kockázatok kivédésére – rendelkezhet úgy az ajánlatkérő, hogy a nyertes ajánlattevőnek a szerződés megkötésének időpontjáig igazolnia kell a szükséges engedély meglétét – amennyiben ezt elmulasztja, az a szerződéskötéstől való visszalépésnek minősül.

II.

Gyakorlati tapasztalatok bemutatása

Az alkalmassági követelményekkel kapcsolatos **általános, az auditok során tapasztalt elvárás** szerint a közbeszerzési eljárásokban az alkalmassági követelményeknek az a szerepe, hogy előzetesen megszűrje a jelentkezőket, olyan módon, hogy kiderüljön, mely gazdasági szereplők nem alkalmasak a közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő szerződés teljesítésére. Ezért az alkalmassági követelményeknek egy olyan minimum elvárás-rendszert kell képviselniük, amelyek segítenek kiszűrni a feladat teljesítésére nem képes gazdasági szereplőket. Az alkalmassági követelmények előírása során **a lehető legszélesebb körben kell érvényesülnie a verseny követelményének** és ennek megfelelően az alkalmassági követelményeknek a szükséges minimumra kell korlátozódniuk. Az ajánlatkérő erre tekintettel a szerződéses feltételekkel, a szakmai ajánlatra vonatkozó előírásokkal (pl. ütemterv) és a szakmai értékelési szempontokkal tudja biztosítani a szerződésre vonatkozó magasabb elvárások tényleges teljesülését. Ugyanakkor, ha az ajánlatkérő mellőzi a műszaki és szakmai alkalmassági feltétel előírását, ezt minden esetben megfelelően indokolnia kell.

A D.219/8/2018. számú határozat megállapította, hogy az ajánlatkérő jogsértően járt el akkor, amikor a mezőgazdasági vontató, a karos kasza, és a kommunális szívó-seprőgép beszerzése tárgyában indított közbeszerzési eljárásában sem gazdasági és pénzügyi alkalmassági feltételt, sem pedig műszaki és szakmai alkalmassági feltételt nem írt elő, és a műszaki és szakmai alkalmassági feltétel előírásának hiányát nem indokolta. A Kbt. 65. § (2) bekezdése alapján az ajánlatkérő csak a közbeszerzési dokumentumokban megindokolt kivételes esetben tekinthet el attól, hogy a műszaki és szakmai alkalmasságra vonatkozó alkalmassági feltételt előírjon, és csak akkor, ha a beszerzés egyedi jellemzői alapján a teljesítés megfelelősége szempontjából ilyen alkalmassági feltétel előírása nem szükséges. Az ajánlatkérő akkor járt volna el jogszerűen, ha a műszaki és szakmai alkalmasságra vonatkozó alkalmassági feltétel mellőzését a közbeszerzési dokumentumokban megindokolja. A Döntőbizottság kizárólag az indokolás vizsgálatát követően lenne abban a helyzetben, hogy eldöntse, hogy a beszerzés egyedi jellemzői alapján a teljesítés megfelelősége szempontjából ilyen alkalmassági feltétel előírása nem szükséges.

Fontos körülmény, hogy az alkalmassági feltételeknek történő megfelelés vizsgálatára az eljárás mely szakaszában kerül sor. Két szakaszból álló eljárás esetén ennek alapvetően a részvételi szakaszban van helye az előzetes igazolásként benyújtott nyilatkozatok (ESPD) alapján. Amennyiben ennek alapján az alkalmasság megállapítható, az ajánlattevő az eljárás ajánlattételi szakaszában csak szűk körben vonhat be új gazdasági szereplőt a Kbt. 69. § (4) bekezdés szerinti felhívásra benyújtott igazolás nem megfelelősége esetén. A D.43/23/2020. számú határozatának 47-48. pontjában a Közbeszerzési Döntőbizottság megállapította, hogy az ajánlattevő alkalmasságának igazolásához új kapacitást nyújtó gazdasági szereplő megnevezésére kétszakaszos eljárás ajánlattételi szakaszában nincs lehetőség, amennyiben az ajánlatkérő nem alkalmazta a Kbt. 71. § (4) bekezdésében előírtakat. Ezen jogorvoslati eljárás felülvizsgálata során ezzel a kérdéssel összefüggésben a Fővárosi Törvényszék 103.K.704.388/2020/14. sz. ítéletének [34]-[35] bekezdéseiben azt mondta ki, hogy a Kbt. 85. § (1) bekezdése és a Kbt. 83. § (3) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy a tárgyalásos eljárások első, részvételi szakaszában az ajánlatkérőnek a részvételre jelentkezők szerződés teljesítésére való alkalmasságáról kell – a Kbt. 69. §-ával összhangban – először a döntését meghoznia. Ezt követően, az eljárás második, ajánlattételi szakaszában csak az általa már alkalmasnak minősített részvételre jelentkezőknek küldhet ajánlattételi felhívást, és csak az ajánlattételre felhívott részvételre jelentkezőkkel tárgyalhat a szerződés feltételeiről. Az ajánlattételi szakaszban pedig már az ajánlatok kialakításáról tárgyalnak a felek, és a végleges ajánlatok benyújtását követően – a Kbt. 69. § (4) bekezdés alapján – a kiválasztottaknak az egységes európai közbeszerzési dokumentumban megtett és a részvételi szakasz lezárásakor az ajánlatkérő által már figyelembe vett és értékelt állításai igazolására kerül sor, amely – a Kbt. 69. § (9) bekezdése szerint – egy konkrét bizonyítási kötelezettség, amely – megelőző állítások hiányában (hiszen a később bevonni kívánt gazdasági szereplők esetén ilyenről nem beszélhetünk) – nem is lenne értelmezhető. A fenti, sajátosnak nevezett eljárási szabályok tehát az alkalmasságnak az ajánlattételi szakaszban való igazolását eleve kizárják. Tekintettel azonban arra, hogy e sajátos szabályok a többi eljárási szabállyal – köztük a Kbt. hiánypótlási szabályaival is – együtt alkalmazandók, a Kbt. 71. § (4) bekezdése szerinti esetben mégis előfordulhat olyan eset, hogy új gazdasági szereplő bevonására sor kerüljön az ajánlattételi szakaszban. Ez azonban kizárólag akkor lehetséges, ha az ajánlattevő az alkalmasság igazolásához olyan gazdasági szereplő kapacitásaira támaszkodott vagy olyan alvállalkozót nevezett meg korábban, amely a Kbt. 71. § (4) bekezdésében taxatív módon felsorolt kizárási okok valamelyikének a hatálya alá került, és az ajánlatkérő – a kizárással érintett gazdasági szereplő kizárását követően, hiánypótlás keretében – kifejezetten arra hívja fel az ajánlattevőt vagy részvételre jelentkezőt, hogy a kizárt helyett, szükség esetén, más gazdasági szereplőt megnevezzen és az eljárásba bevonjon.

A) A gazdasági és pénzügyi alkalmasság

- Pénzügyi intézménytől származó nyilatkozat

Gyakori hiba, hogy az ajánlatkérő nem a felhívás feladásától visszafelé számolva határozza meg a vizsgált releváns időtartamot, vagy két évnél hosszabb idő vonatkozásában kéri a nyilatkozatot benyújtani, ami nem megfelelő.

A jogalkotó továbbra is az ajánlatkérő mérlegelésére bízta, hogy a pénzügyi intézménytől származó nyilatkozatot, mint általánosan megfogalmazott igazolási módot, milyen konkrét tartalommal tölti meg. A joggyakorlat alapján legtöbbször a sorbaállítással, ritkábban a végrehajtással, hitel-visszafizetéssel összefüggésben meghatározott feltételekre alkalmazzák azt az ajánlatkérők. Megjegyezzük, hogy a fizetési kötelezettség fedezethiány miatti nem teljesítése kapcsán az ajánlatkérőnek javasolt a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény szerinti *sorbaállítás* fogalmát alkalmaznia az alkalmassági követelmény előírásakor.

A D.845/11/2011. számú határozat megállapította, hogy az ajánlatkérő által előírt pénzügyi nyilatkozat vonatkozhat többek között a pénzforgalmi számlán történő sorban állásra, fizetési késedelemre, hitelvisszafizetési fegyelemre és bírósági végrehajtás esetén benyújtott beszédési megbízásra.

A D.194/7/2013. számú határozatban foglaltak alapján nem megfelelő az alkalmasság igazolására a pénzügyi intézet által kiállított nyilatkozat, amely nem az eljárást megindító felhívás feladásától visszafelé számított két évre, hanem a nyilatkozat kiállításától visszafelé számított két évre vonatkozik. A nyilatkozat kiállításától visszafelé számított időszakra vonatkozó nyilatkozat alapján az ajánlatkérő nincsen abban a helyzetben, hogy ellenőrizze az alkalmassági minimumkövetelmény teljesülését.

A D.183/11/2011., D.845/11/2011. számú határozataiban a Közbeszerzési Döntőbizottság rögzítette, hogy az alkalmasság igazolására vonatkozó rendelkezések kógensek, azoktól az ajánlatkérő nem térhet el. Az ajánlatkérő tehát az eljárást megindító felhívásban nem írhatja elő, hogy a pénzügyi nyilatkozat a nyilatkozat kiállításának napjától kezdődő időszakra vonatkozzon.

A D.393/12/2013. számú határozatban foglaltak alapján a sorban állás elő nem fordulására vonatkozó alkalmassági követelménynek való megfelelés nem igazolható a pénzügyi intézet olyan nyilatkozatával, amely a 30 napon túli sorban állás elő nem fordulására vonatkozik. Az ajánlati felhívás alapján alkalmatlan az ajánlattevő, ha valamelyik pénzforgalmi számláján a hirdetmény feladását megelőző két évben sorban állás fordult elő. Az ajánlattevő által becsatolt nyilatkozat azonban azt tartalmazta, hogy az ajánlattevő számláján 30 napon túli sorbanállás nem fordult elő. A Döntőbizottság megállapította, hogy a nyilatkozat hiányos tartalma miatt az ajánlatkérőnek hiánypótlást kellett volna elrendelnie.

A D.181/10/2012. számú határozatban foglaltak alapján az ajánlattevő valamennyi fennálló számláján előforduló sorban állásra vonatkozó alkalmassági követelmény teljesítésének igazolásához az ajánlattevő köteles nyilatkozatot benyújtani a pénzügyintézetnél vezetett valamennyi számlájáról. Amennyiben az ajánlattevő több intézetnél is rendelkezik számlával, valamennyi, a számláját vezető pénzügyintézet nyilatkozatát be kell nyújtania. Az ajánlattevő igazolásának szakmai szempontból egyértelműen értelmezhető és értékelhető konkrét adatokat kell tartalmaznia annak érdekében, hogy az ajánlatkérő meg tudja ítélni az ajánlattevő szerződés teljesítésére való alkalmasságát.

A Döntőbizottság a D.427/8/2014. számú határozatában kifejtette, hogy az ajánlattevő az általa benyújtott, pénzügyintézet által kiállított igazolással, mely azt tartalmazta, hogy *"A számlán a pénzforgalom rendszeres, probléma nem fordult elő"*, nem igazolta megfelelően, hogy teljesíti azt az alkalmassági követelményt, miszerint az ajánlattevő egyetlen számláján se legyen 30 napot meghaladó időtartamú sorban állás vagy bírósági végrehajtás. A pénzügyintézet által kiállított nyilatkozat ugyanis semmilyen konkrét, az alkalmassági követelmény teljesítésére vonatkozó információt nem tartalmazott. A kifejezés, hogy a számlán semmilyen probléma nem fordult elő, túl általános és pénzügyi szempontból nem értelmezhető.

A D.359/16/2017., D.532/7/2019. és D.531/8/2019. számú határozatban a Döntőbizottság megállapította, hogy az ajánlatkérő által előírt azon pénzügyi és gazdasági alkalmassági feltétel, mely szerint alkalmatlan az ajánlattevő, ha számláján az ajánlati felhívás feladását megelőző 24 hónapban sorba állítás fordult elő, aránytalan, és szükségtelen feltétel, ugyanis a vonatkozó pénzforgalmi jogszabályi rendelkezésekből látható, hogy a pénzforgalmi számlán a sorbaállítás nem fejezi ki az ajánlatkérő által az alkalmassági feltételben célzott funkciót.

- Számviteli beszámoló

A Fővárosi Törvényszék a 3.Kf.649.954/2013/3. számú ítéletében vizsgálta, hogy az uniós értékhatárt elérő közbeszerzési eljárásban jogszerűnek tekinthető-e a mérleggel kapcsolatos alkalmassági követelmény, ha más tagállamok jogszabályai eltérő rendelkezéseket tartalmaznak a mérleg adott elemével kapcsolatban. A közbeszerzési eljárásban a magyarországi fióktelepén keresztül részvételi jelentkezést benyújtó német társaság kifogásolta a követelményt, miszerint az ajánlattevő mérleg szerinti eredménye az utolsó három lezárt üzleti évben nem lehet egy alkalomnál többször negatív. A német társaság mérleg szerinti eredménye rendszeresen negatív vagy nulla volt, mivel nyereségátadási szerződés alapján az eredményét minden évben át kellett adnia az anyavállalatának. A társaság fióktelepe szerint az alkalmassági követelmény hátrányosan érinti, diszkriminálja a német jog alapján működő külföldi ajánlattevőket a belföldi ajánlattevőkhöz képest, mivel a német számviteli jogszabályokban a mérleg szerinti eredmény eltérő tartalmú; az például osztalék kifizetése esetén is negatívba

fordulhat. Arra hivatkozott, hogy az alkalmassági minimumkövetelmény nem biztosította az ajánlatok objektív alapú, megkülönböztetésmentes összehasonlíthatóságát. Az elsőfokon eljáró bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Unió Bíróságánál.

Az Európai Unió Bírósága C-218/11. számú ítéletében megállapította, hogy a gazdasági és pénzügyi alkalmasság minimális szintje nem határozható meg a mérlegre való általános utalással, csak a mérleg egy vagy több elemére való utalással. Ennek az elemnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy információt nyújtson a gazdasági szereplő gazdasági és pénzügyi alkalmasságáról. Az éves beszámolókra vonatkozó tagállami jogszabályok teljes harmonizációjának hiányában előfordulhat, hogy a tagállami jogszabályok eltérően szabályozzák a mérleg azon elemét, amelyre való utalással az alkalmasság minimális szintje meghatározásra került. Az alkalmasság minimális szintjének előírása akkor is jogszerű, ha az annak való megfelelést a mérleg olyan elemére való utalással kell igazolni, melyet a tagállamok eltérően szabályozhatnak.

A D.38/16/2015. sz. döntőbizottsági határozat szerint a felhívás feladását közvetlenül megelőző utolsó 3 lezárt üzleti évben a pozitív mérleg (...) előírása a beszerzés teljesítésének időtartamára és az egyéb pénzügyi biztosítékok körére, terjedelmére tekintettel túlzottnak minősül. A Döntőbizottság álláspontja szerint a mérleg szerinti eredmény 1 évben (a kérelmezőnek ugyanis a 3 évből 1 évben volt negatív mérlege) történő negatív volta még nem zárja ki az adott vállalkozási szerződésnek a teljesíthetőségét, ha az adott vállalkozás a szerződéses biztosítékokat az ajánlatkérő rendelkezésre tudja bocsátani és a pénzügyi, gazdasági alkalmasság körében meghatározott többi alkalmassági feltételeknek megfelel. Az 1 év negatív mérleg szerinti eredmény alapján nem zárható ki, hogy az ajánlattevő egyébként az üzleti tevékenységét eredményesen végzi, amennyiben az adott ajánlattevő üzleti tevékenységének pénzügyi adatai a megfelelő likviditást, illetőleg tőkeerőt folyamatosan igazolják.

A D.358/10/2018. számú határozatban a Döntőbizottság megállapította, hogy az ajánlatkérő megsértette a Kbt. 65. § (5) bekezdését, amikor az ajánlattételi felhívásban túlzóan határozta meg a P.1 pont szerinti pénzügyi alkalmassági feltételt. Az ajánlattételi felhívás szerint amennyiben az ajánlattevő azért nem rendelkezik az ajánlatkérő által előírt teljes időszakban a számviteli jogszabályoknak megfelelő beszámolóval, mert később kezdte meg működését, az alkalmasságát a közbeszerzés tárgyából származó árbevételről szóló nyilatkozattal jogosult igazolni. A beszerzés becsült értéke 45 748 031.-Ft volt, tehát az ajánlatkérő által előírt – a közbeszerzés tárgyát érintő – 40 000 000.-Ft árbevétel, mint pénzügyi alkalmassági kritérium meghaladta az adott közbeszerzés - a 19. § (3) bekezdésének alkalmazása nélkül számított - értékének 75 %-át.

Fontos, hogy a számviteli jogszabályok szerinti beszámoló benyújtásának előírása esetén az alkalmasság vizsgálata körében ajánlatkérőnek külön árbevételi

követelményt kell meghatározni azon cégek számára, akik a vizsgált időszak kezdeténél később jöttek létre. [321/2015. Korm. rendelet 19. § (2) bekezdés]

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi CI. törvény 2015. július 6. napjával megszüntette a mérleg szerinti eredmény fogalmát, így ennek vonatkozásában a 2016. évi üzleti évtől nincs helye alkalmassági követelmény megfogalmazásának.

- **Árbevétel (általános/közbeszerzési tárgya szerinti)**

Fontos megjegyezni, hogy amennyiben a 321/2015. Korm. rendelet 19. § (1) bekezdés b) és c) pontja szerint is előírásra kerül a közbeszerzés tárgya szerinti árbevétel, azokat egymással megegyező mértékben kell előírni, tekintettel a gazdasági szereplők esélyegyenlőségére.

A D.54/16/2012. számú határozat szerint az ajánlatkérő alkalmassági feltételként előírhat a teljes árbevételre és a beszerzés tárgya szerinti árbevételre vonatkozó minimumkövetelményt is. A teljes árbevételből az ajánlattevő gazdasági pozíciójára, piaci méretére lehet következtetni, míg a közbeszerzés tárgya szerinti árbevételből az ajánlattevő adott piacon elfoglalt helyzetére. A két árbevétel együttes vizsgálata pedig azt a többletinformációt biztosítja az ajánlatkérő számára, hogy a közbeszerzés tárgya szerinti tevékenység mennyiben minősül az ajánlattevő fő tevékenységének.

A Kbt. 65. § (5) bekezdése szerint az árbevételi adatokra vonatkozó minimumkövetelményt az ajánlatkérőnek úgy kell meghatározni, hogy – az éves teljes árbevétel vizsgálata esetén – az a gazdasági szereplő, amely rendelkezik az ajánlatkérő által vizsgált üzleti évben vagy években összesen az adott közbeszerzés – a 19. § (3) bekezdésének alkalmazása nélkül számított – értékét elérő teljes árbevétellel, vagy – a beszerzés tárgya szerinti árbevétel vizsgálata esetén – az adott közbeszerzés – a 19. § (3) bekezdésének alkalmazása nélkül számított – értékének 75%-át elérő összegű, a beszerzés tárgya szerinti árbevétellel, nem minősülhet alkalmatlannak.

A számviteli jogszabályok szerinti beszámolóval igazolható alkalmassági követelményektől eltérően az ajánlatkérőnek nem kell külön követelményt meghatározni azon cégek számára, akik a vizsgált időszak kezdeténél később jöttek létre.

- **Szakmai felelősségbiztosítás**

A szakmai felelősségbiztosítás esetében megfontolandó azon megoldás alkalmazása, mely szerint a felelősségbiztosítás szolgáltatása a szerződés hatálybalépésének feltétele, de kiemelendő, hogy a 322/2015. Korm. rendelet 11. §-a és 26. §-a alapján a felelősségbiztosításnak már a szerződéskötéskor rendelkezésre kell állnia.

Megfontolandó továbbá azon gyakorlat alkalmazása is, hogy az ajánlatkérő vizsgálja meg, majd döntsön arról, hogy a nyertes ajánlattevőtől elvárja-e, hogy a szerződés teljes időtartama alatt fenntartsa a felelősségbiztosítását. Megjegyzendő, hogy e kérdéskör már az alkalmasság igazolása körén túli, hiszen ezt a szerződéses feltételekben részletesen rendezni kell (például a felelősségbiztosítást miként tartsa fent, igazolja stb.).

Indokolt az ajánlatkérőnek meghatároznia azt, hogy mit fogad el igazolásként a felelősségbiztosítás fennállására vonatkozóan és annak milyen kötelező tartalmi elemeit várja el. Az ajánlatkérő által alkalmassági minimumkövetelményként előírt, meghatározott kártérítési limitű, a beszerzés tárgyára vonatkozó érvényes szakmai felelősségbiztosításnak nem felel meg az a felelősségbiztosítás, amely a beszerzés tárgyát képező feladatok mellett úgy terjed ki egyúttal további tevékenységekre is, hogy a felelősségbiztosítás nem haladja meg az ajánlatkérő által meghatározott kártérítési limitet.

A Döntőbizottság a D.179/16/2015. számú határozatában megállapította, hogy az ajánlattevő nem felelt meg annak az alkalmassági követelménynek, mely szerint a személy- és vagyonvédelmi tevékenységre vonatkozó, legalább százmillió forint/kár és háromszázmillió forint/év összeghatárig fedezetet biztosító érvényes szakmai felelősségbiztosítással rendelkezzen, mivel az ajánlattevő felelősségbiztosítása a személy- és vagyonvédelmi tevékenység mellett általános épülettakarításra és ingatlanüzemeltetésre is vonatkozott, de csak százmillió forint/kár és háromszázmillió forint/év összeghatárig biztosított fedezetet.

B) Műszaki és szakmai alkalmasság

– Referencia

A referenciákkal kapcsolatos audittapasztalatok azt mutatják, hogy az előírt referenciákat egymással összefüggésben kell vizsgálni. Ez alapján hiába áll minden referencia-előírás kapcsolatban az eljárás tárgyával, és hiába megfelelő a kért referencia értéke, ha összességében túlságosan komplex és bonyolult a referenciákra vonatkozó követelmények meghatározása, és az a beszerzés tárgyához képest aránytalannak minősül. Mindenképpen kerülendő, hogy az ajánlatkérő a megvalósítani tervezett beszerzésének „tükörképét” írja elő alkalmassági követelményként.

Az uniós auditok tapasztalatai alapján kifogásolható és nem megfelelő az olyan referencia előírása, amelyet kizárólag Magyarországon lehet megszerezni. Erre példa, ha az ajánlatkérő olyan előírást tesz, miszerint a referenciának bizonyos magyar rendszerre kell vonatkoznia, vagy magyar engedélyek beszerzése kell hozzá. Szintén kifogásolható a magyarországi szervizbázis alkalmassági követelményként vagy az ajánlat érvényességi kellékeként való előírása.

Aggályos lehet emellett az olyan tartalmú előírás is, amely meghatározott helyszínen teljesített referenciára vonatkozik. Például, ha vasútállomás melletti parkoló építésére vonatkozik az eljárás, nem kerülhet előírásra vasúti környezetben teljesített parkolóépítésre vonatkozó referencia, ahogyan a gyárban tervezett útépitést sem lehet „ipari környezetben teljesített” referencia előírásával meghatározni. A gyakorlati tapasztalatok szerint ugyanezen okból nem köthető meg az érintett épület funkciója sem (pl. oktatási intézmény, vagy uszoda). Szintén kerülendő árubeszerzések esetében a bizonyos funkciójú speciális beszerzések előírása, úgymint iskolai árubeszerzés vagy ügyfélszolgálat helyiségbe szánt bútorokra vonatkozó referencia megkövetelése.

Szintén problémát jelent az audittapasztalatok alapján, ha „folyamatos működés melletti” teljesítésről kérnek az ajánlatkérők referenciát. Az általános elvárások között rögzítésre került, hogy az alkalmassági követelmény célja annak felmérése, hogy „fizikailag” alkalmas-e az ajánlattevő a feladat teljesítésére, amely adott esetben pl. egy kórház felújítása. Ebből látható, hogy az olyan speciális elvárás, miszerint folyamatos működés mellett kerüljön sor a felújításra, nem alkalmassági követelményként írható elő, hanem az ajánlat részeként benyújtandó egyéb dokumentumokból (pl. organizációs terv) ellenőrizhető, vagy pedig szerződéses feltételként szerepeltetendő.

Az audittapasztalatokra figyelemmel kerülendő továbbá a meghatározott operatív program keretében teljesített referencia (pl. KEHOP program keretében...), vagy az EU forrásból támogatott teljesítésre vonatkozó referencia megkövetelése, ha nem mutatható ki egy speciális körülmény, amely alapján csak és kizárólag ezen referenciák bemutatása igazolhatja a gazdasági szereplők alkalmasságát az adott szerződés teljesítésére.

A referencia követelménynek való együttes megfelelés – a Kbt. 65. § (6) bekezdésének alkalmazásával – úgy valósulhat meg, hogy a referenciát értékében nem lehet több referenciára bontani (azaz például egy, legalább 100 millió forint értékű magasépítésre vonatkozó referenciakövetelménynek megfelelés nem igazolható két ajánlattevő 50 - 50 millió forint értékű referenciáinak összeadásával), csak darabszámában (azaz pl. ha két korábbi teljesítés igazolása követelmény, megfelelő, ha a közös ajánlattevők egy-egy referenciát igazolnak).

A D.43/23/2020. számú határozatának 39-40. pontjában a Közbeszerzési Döntőbizottság megállapította, hogy az ajánlatkérő jogszerűen nyilvánítja a Kbt. 73. § (1) bekezdés d) pontja alapján érvénytelenné az ajánlattevő ajánlatát akkor, ha a referenciaigazolásban az erre irányuló hiánypótlást követően is az szerepel, hogy „a szerződés teljesítése az az ajánlattevő gazdasági szereplő részéről folyamatos, a főbb szolgáltatási elemeket illetően megfelelő és szerződésszerű”, mivel ebből a megfogalmazásból nem állapítható meg egyértelműen, hogy a szerződés teljesítése az előírásoknak és a szerződésnek megfelelően történt-e, ezáltal nem állapítható meg,

hogy a referencia igazolás megfelel a 321/2015 (X. 30.) Korm. rendelet 22. § (2) bekezdésének.

A D.407/4/2018. számú határozatban a Döntőbizottság megállapította, hogy az ajánlatkérő megsértette a közbeszerzési eljárás 2-5. része tekintetében a 321/2015 (X. 30.) Korm. rendelet 22. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel a Kbt. 69. § (1)-(2) bekezdését, amikor az ajánlattevőt alkalmassá, ajánlatát pedig érvényessé nyilvánította annak ellenére, hogy a Kbt. Második Része szerinti árubeszerzésre irányuló nyílt közbeszerzési eljárásban az ajánlattevő a műszaki, szakmai alkalmassági követelményeknek való megfelelés igazolására saját maga által kiállított referencianyilatkozatot nyújtott be a 2-5. részek tekintetében, holott a szerződő fél a korábbi szállítások tekintetében költségvetési szerv, illetőleg egy közalapítvány volt, ezért alkalmasságát az ő általuk kiállított referenciaigazolásokkal kellett volna igazolnia.

– Szakemberek

A szakemberekre vonatkozóan az ajánlatkérő által megkövetelt, benyújtandó iratoknak mindig összhangban kell állnia az előírt alkalmassági minimumkövetelménnyel, így amennyiben például végzettség nem kerül előírásra minimumkövetelményként, úgy a végzettséget igazoló dokumentumok megkövetelése mellőzendő.

Szakmai önéletrajz benyújtásának megkövetelése abban az esetben szükséges, amennyiben szakmai gyakorlat előírásra került. Ebben az esetben javasolt előírni, hogy azt a szakember írja alá, azonban sosem kérhető közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt önéletrajz, mivel az feleslegesen nehezíti az ajánlattételt. Javasolt ugyancsak annak meghatározása, hogy a szakmai tapasztalatot milyen bontásban tüntesse fel a gazdasági szereplő. E körben felhívjuk a figyelmet arra, hogy kizárólag az évek feltüntetése nem elegendő a szakmai tapasztalat bemutatására, az ugyanis az ajánlatok bírálata során ahhoz vezet, hogy nem állapítható meg ténylegesen a szakmai tapasztalat szükséges időtartamának megléte. Ugyancsak nem javasolt a napok feltüntetése, figyelemmel arra, hogy az a vizsgált időtartam pontosabb megállapításához már nem jelent érdemi segítséget, ezzel szemben az ajánlatok összeállításának megnehezítéséhez és felesleges hibákhoz vezethet. Minden esetben javasolt ugyanakkor feltüntetni azon előírást, miszerint az időben párhuzamos szakmai tapasztalatok nem adandók össze, illetve rendelkezni arról, hogy egy szakember több alkalmassági feltétel tekintetében is bemutatható-e. Javasolt továbbá ajánlatkérőnek meghatároznia, hogy a nem egész hónapokat ajánlatkérő miként veszi figyelembe. A közbeszerzési dokumentumokban a szakmai gyakorlat igazolásának módjára vonatkozó ajánlatkérői előírásokról is egyértelműen és részletesen rendelkezni kell.

Különösen az ajánlattevővel munkaviszonyban, foglalkoztatási jogviszonyban nem álló szakemberek részéről javasolt továbbá ún. rendelkezésre állási nyilatkozat benyújtásának előírása, azonban ezen nyilatkozat formai követelményhez kötése (pl. közokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat) ugyancsak nem megengedett.

A különböző jogosultságok előírása esetén kifogásolható az olyan tartalmú előírás, amely megköveteli, hogy a szakembernek valamilyen nyilvántartásba vétellel vagy regisztrációval kell rendelkeznie, azt az ajánlatkérő ugyanis csak a nyertes ajánlattevőtől, mint szerződéskötési feltételt követelheti meg. Ugyanakkor nem minősül hibának, ha igazolási módként meghatározásra került, hogy amennyiben a szakember már rendelkezik a kamarai jogosultsággal, úgy azt miként kell igazolnia. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a szakemberek már az ajánlattétel időpontjában is rendelkeznek a szerződés teljesítéséhez előírt szakmai kamarai jogosultsággal, és jelentősen megkönnyíti a bírálatot, amennyiben igazolási módként előírásra került, hogy adott esetben a kamarai jogosultság meglétével is igazolható az alkalmasság.

A szakmagyakorlási jogosultságot egyértelműen, jogszabályi hivatkozással és/vagy kamarai regisztrációs kóddal kell megadni akként, hogy az egyértelműen beazonosítható legyen.

A végzettség, képzettség tekintetében ajánlatkérő mindig köteles az általa előírttal egyenértékű végzettséget, képzettséget is elfogadni.

Szakmai tapasztalatként csakis a szerződés teljesítésével kapcsolatos és annak tárgyához igazodó elvárás engedhető meg.

Az Európai Bizottság a közbeszerzési auditok során jellemzően aggályosnak, a versenyt aránytalanul szűkítőnek találta, ha az ajánlatkérő négynél több, a teljesítésbe bevonni kívánt szakember bemutatását követelte meg az ajánlattétel feltételeként. Az említett négy főnél magasabb számú szakember alkalmassági követelményként történő előírása legfeljebb különösen indokolt, egyedi esetekben lehet elfogadható.

Az audittapasztalatokra tekintettel általában kifogásolható az olyan tartalmú előírás, amely valamely szakember európai uniós támogatásból vagy FIDIC szerint megvalósult projektben való jártasságát írja elő.

Fontos, hogy az ajánlatkérők gyakran írnak elő olyan szakmai gyakorlatot, amely fogalmilag magában hordozza valamely jogosultság meglétét (pl. 3 év felelős műszaki vezetői gyakorlat megkövetelése). Ez az audit tapasztalatokra tekintettel kifogásható, mivel burkolt kamarai jogosultság előírását jelenti, figyelemmel arra, hogy a jogosultság nélkül az adott gyakorlat megszerzése nem lehetséges.

Az uniós audittapasztalatok alapján alkalmassági követelményként kizárólag a szerződés teljesítéséhez kulcsfontosságú szakemberek meglétét lehetséges előírni, míg

a többi szükséges szakember szerződéskötési feltételként szerepeltethető. Emellett csak olyan szakemberek bemutatását írhatja elő az ajánlatkérő, akik a szerződés tárgyához közvetlenül kapcsolódnak, és akiknek a tapasztalata a teljesítés szempontjából alapvető fontosságú.

Az uniós auditok pl. minden esetben kifogásolják, ha az ajánlatkérő szakmunkásokat és betanított munkásokat kér bemutatni alkalmassági követelményként, mivel ők egyrészt nem minősülnek az irányelv szerint szakembernek, másrészt közreműködésük a teljesítésben minden építési munka elvégzésénél általános, előzetes igazolásként bemutatásuk ezért szükségtelen terhet jelent.

A D.268/12/2014. számú határozat értelmében a Döntőbizottság álláspontja szerint a szakértő esetében alapvetően az alkalmasság meglétéhez annak igazolása szükséges, hogy az ajánlattevő rendelkezik olyan szakemberrel, aki megfelelő szakértelemmel bír és a szükséges tapasztalattal rendelkezik, azaz részt vett olyan feladatok teljesítésében, amely a beszerzés tárgyához hasonló paraméterekkel bír, így alátámasztja azt, hogy a beszerzendő munkának megfelelő szolgáltatás elvégzésében részt vett. Nem szükséges ezért az alkalmasság körében 5 db projektben való részvétel megkövetelése, az meghaladja a szerződés teljesítésének ténylegesen szükséges mértékét.

A D.237/12/2012. számú határozat alapján projektmenedzsment szolgáltatás teljesítéséhez szükségtelen a munkavédelmi koordinátor és a környezetvédő mérnök képzettségű szakember alkalmassági feltételként történő előírása. Ezen szakemberek előírásával az ajánlatkérő olyan alkalmassági feltételt határozott meg, amely meghaladja a szerződés teljesítéséhez ténylegesen szükséges mértéket. A Döntőbizottság megítélése szerint a beszerzés tárgya és nagyságrendje, a teljesítés ideje, speciális hatósági előírások hiányában nem indokolják a minimumkövetelményként előírt szakemberek szükségességét.

A D.323/12/2014. számú határozat alapjául szolgáló ügyben az ajánlatkérő előírta, hogy a projektvezetőnek rendelkeznie kell európai uniós társfinanszírozású pályázati projektben megvalósult kommunikációs és nyilvánosság biztosítására vonatkozó tevékenység területén szerzett tapasztalattal. A nyertes ajánlattevő által nyújtott szolgáltatás, valamint azon belül a projektvezetői feladat ellátása szempontjából nem állapítható meg többlet követelmény arra figyelemmel, hogy a beruházás európai unióból származó forrásból valósul meg. A Döntőbizottság álláspontja szerint a kifogásolt alkalmassági minimumfeltétel a szerződés teljesítéséhez ténylegesen szükséges feltételek mértékét meghaladta.

A D.688/14/2010. számú határozatban a Döntőbizottság megállapította, hogy az őrzés-védelmi tevékenységre is vonatkozó törvény előírásai szerint őrzés-védelmi tevékenység és annak irányítása is csak abban az esetben végezhető, hogy ha a szakember rendelkezik erre vonatkozó jogosultsággal és tagja a szakmai kamarának. A Döntőbizottság jogi megítélése szerint mindazon jogszabályi követelmények,

amelyek teljesítését jogszabály követeli meg, ahhoz, hogy adott tevékenység jogszerűen végezhető legyen, a jogszabály kötelező erejénél fogva részei az alkalmassági feltételrendszernek. Ellenkező álláspont elfogadása nemcsak a jogszabály megsértését jelentené, hanem súlyosan sértené a verseny tisztaságát és az esélyegyenlőséget is.

- Gépek/berendezések/műszaki felszereltség

Az uniós audittapasztalatok alapján csak abban az esetben lehetséges előírni gépek rendelkezésre állását alkalmassági követelményként, ha azok **a szerződés tárgyához közvetlenül kapcsolódnak**, és olyan **speciális gépekről** van szó, amelyekkel a piacon nem rendelkeznek általánosan az ajánlattevők. Ebben az esetben sem lehetséges azonban speciális, a gépekre vonatkozó paramétereket meghatározni, **kapacitásra vonatkozó előírásokat** szerepeltetni, mivel ezeket a szerződéskötési feltételek között lehetséges megtenni.

Az auditvizsgálatok nem tartják védhetőnek egy rövid teljesítési határidővel megvalósításra kerülő közbeszerzésnél a komplexebb, költségesebb műszaki technikai felszereltség előírását (pl. projektirányítási szoftver egy 1,5 éves teljesítés esetében) sem.